

Taal
groep 7-8

Spreekwoorden en gezegden
Werkboek

Z

Ajodakt

ThiemeMeulenhoff

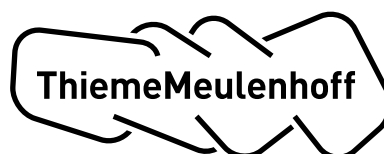
ajodakt

Puzzelen met spreekwoorden en gezegden

Groep 7-8

Auteurs

Ofkje Teekens en Eva den Boogert

Inhoud

Introductie aan de leerling	3
Oefening 1 spreekwoorden met als thema het hoofd	4
Oefening 2 spreekwoorden met als thema dieren	7
Oefening 3 spreekwoorden met als thema scheepvaart	13
Oefening 4 spreekwoorden met als thema muziek	17
Oefening 5 spreekwoorden met als thema eten en drinken	22
Oefening 6 spreekwoorden met als thema kleding	25
Oefening 7 spreekwoorden met als thema ziekte	28
Oefening 8 spreekwoorden met als thema het weer	33
Oefening 9 spreekwoorden met als thema lichaamsdelen	36
Oefening 10 spreekwoorden met als thema huis en tuin	39
Oefening 11 spreekwoorden met als thema cijfers	43
Oefening 12 spreekwoorden met als thema namen	46
Puzzelmix 1 spreekwoorden met als thema's het hoofd, dieren en scheepvaart	48
Puzzelmix 2 spreekwoorden met als thema's muziek, kleding, eten en drinken	50
Puzzelmix 3 spreekwoorden met als thema's ziekte, het weer en lichaamsdelen	51
Puzzelmix 4 spreekwoorden met als thema's huis en tuin, cijfers en namen	52
Puzzelverzamelmix 1	53
Puzzelverzamelmix 2	54
Puzzelverzamelmix 3	56
Puzzelverzamelmix 4	57
Overzicht gebruikte spreekwoorden	58

Introductie aan de leerling

Voor je ligt een boekje waarin je kunt oefenen en puzzelen met Nederlandse spreekwoorden, gezegden en uitdrukkingen. Misschien ken je al veel spreekwoorden, gezegden en uitdrukkingen. Misschien kom je nieuwe tegen of *zie je door de bomen het bos niet meer*. Het is de bedoeling dat als je alle oefeningen gemaakt hebt, je veel spreekwoorden, gezegden en uitdrukkingen kent. Wij hopen dat je deze zelf met plezier zal gaan gebruiken en dat je voortaan zo *iets uit je mouw kan schudden!*

In dit boekje gaat het over figuurlijk taalgebruik. Er wordt dan niet letterlijk bedoeld wat er staat. *Uit je nek kletsen* kan bijvoorbeeld in het echt niet. We gebruiken spreekwoorden, gezegden en uitdrukkingen door elkaar. Omdat ze erg op elkaar lijken, gebruiken we alleen de term 'spreekwoord'. Hieronder lees je wat de verschillen ertussen zijn.

Een spreekwoord is een korte, krachtige uitspraak die een waarheid of wijsheid bevat en die je in bepaalde situaties gebruikt. Deze zin kan je niet veranderen. Vaak is het een zin met een oorzaak en een gevolg er in of met een voorwaarde en een conclusie. Bijvoorbeeld: *Beter één vogel in de hand dan tien in de lucht*.

Een gezegde is een vaste manier om iets te zeggen. Bijvoorbeeld: *Nog in geen honderd jaar of Klaar is Kees!*

Een uitdrukking is een vast groepje woorden dat een figuurlijke betekenis heeft. Deze woorden kan je aanpassen aan de zin waarin ze gebruikt worden. Bijvoorbeeld: *Ze niet alle vijf op een rijtje hebben*. Hier kan je van maken: *Hij had ze vanmorgen niet allemaal op een rijtje*.

Als je een spreekwoord wilt opzoeken, bijvoorbeeld in een woordenboek, dan kijk je bij het belangrijkste woord uit de zin. Bij *Beter één vogel in de hand dan tien in de lucht*, kijk je bijvoorbeeld bij *vogel*. Op internet kun je ook spreekwoorden vinden. Kijk maar eens bij spreekwoorden.nl of bij spreekwoord.nl.

Als je veel spreekwoorden kent, is het makkelijker om in de toekomst teksten beter te begrijpen.

De oefeningen in dit boekje zijn verdeeld in de thema's het hoofd, dieren, scheepvaart, muziek, eten en drinken, kleding, ziekte, het weer, lichaamsdelen, huis en tuin, cijfers en namen.

Achterin het boekje vind je het overzicht van de gebruikte spreekwoorden. Per thema zijn er vijftien spreekwoorden gebruikt. Aan het eind van alle oefeningen vind je vier puzzelmixen.

Hier worden verschillende thema's door elkaar gebruikt. Bij deze mixen zit een leuke puzzel.

Na de puzzelmixen komen de vier puzzelverzamelmixen. Dit zijn verzameloefeningen waarin alle spreekwoorden door elkaar gebruikt worden. Ook hier kun je puzzelen. Met het antwoordenboek kun je jezelf controleren.

Veel succes en puzzelen maar!

Ofkje Teekens en Eva den Boogert

1A

Welke betekenis hoort bij welk spreekwoord? Vul de tabel in.

1 Een brok in je keel hebben.	a Nog niet volwassen zijn.
2 Aan iemands lippen hangen.	b Je inhouden om je ergernis niet te laten merken.
3 Een grote mond opzetten.	c Door emotie niet goed uit je woorden kunnen komen.
4 Iemand de mond snoeren.	d Het zwaar hebben.
5 Uit je nek kletsen.	e Iemand aanvallen.
6 Overal je neus in steken.	f Brutaal reageren.
7 Doen alsof je neus bloedt.	g Onzin praten.
8 Met je neus in de boter vallen.	h Niet alles vertellen wat je weet.
9 Zijn ogen in zijn zak hebben.	i Je overal mee bemoeien.
10 Het gaat bij hem het ene oor in en het andere uit.	j Zorgen dat iemand zwijgt.
11 Nog niet droog achter je oren zijn.	k Net doen alsof je er niks vanaf weet en onschuldig bent.
12 Niet het achterste van je tong laten zien.	l Heel geconcentreerd naar iemand luisteren.
13 Op je tanden bijten.	m Op het goede ogenblik aankomen.
14 Iemand in de haren vliegen.	n Hij hoort het wel, maar is het direct weer vergeten.
15 Het voor zijn kiezen krijgen.	o Niet goed opletten of uitkijken.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
c	l	f	j	g	i	k	m	o	n	a	h	b	e	d

1B

Welk spreekwoord kun je maken?
Maak het spreekwoord af.

- 1 Op je tanden **bijten**..... in de keel hebben.
- 2 Een brok **in de keel hebben**..... krijgen.
- 3 Doen alsof **je neus bloedt**..... bijten.
- 4 Met je neus **in de boter vallen**..... in de boter vallen.
- 5 Het voor zijn kiezen **krijgen**..... je neus bloedt.
- 6 Iemand de mond **snoeren**..... opzetten.
- 7 Overal **je neus in steken**..... van je tong laten zien.
- 8 Iemand **in de haren vliegen**..... snoeren.
- 9 Een grote mond **opzetten**..... je neus in steken.
- 10 Niet het achterste **van je tong laten zien**..... in de haren vliegen.
- 11 Het gaat bij hem het ene oor **in en het andere uit**..... lippen hangen.
- 12 Aan iemands **lippen hangen**..... in en het andere uit.
- 13 Zijn ogen **in zijn zak hebben**..... achter zijn oren zijn.
- 14 Nog niet droog **achter zijn oren zijn**..... kletsen.
- 15 Uit je nek **kletsen**..... in zijn zak hebben.

1C

Welk spreekwoord hoort bij welke zin? Maak de zin af en kies uit de volgende mogelijkheden.

• hang je aan zijn lippen • steek je je neus ergens in • ben je nog niet droog achter je oren • val je met je neus in de boter • laat je niet het achterste van je tong zien • klets je uit je nek • het ene oor in en het andere uit • op je tanden bijten	• snoert hij jou de mond • doe je alsof je neus bloedt • krijg je het voor je kiezen • een brok in mijn keel • vlieg je hem in de haren • zitten je ogen in je zak • een grote mond opzetten

- 1 Als je binnenkomt wanneer de taart aangesneden wordt, dan **val je met je neus in de boter**
- 2 Als de meester zegt dat je nu je mond moet houden, dan **snoert hij jou de mond**
- 3 Als je je ongevraagd bemoeit met andermans gesprekken, dan **steek je je neus ergens in**
- 4 Als je moeilijke toetsen moet maken, dan **krijg je het voor je kiezen**
- 5 Als jij je zo kinderachtig blijft gedragen, dan **ben je nog niet droog achter je oren**
- 6 Als je heel aandachtig luistert naar het verhaal van je opa, dan **hang je aan zijn lippen**
- 7 Als je steeds struikelt over die stenen op de stoep, dan **zitten je ogen in je zak**
- 8 Als je niet echt vertelt hoe het met je gaat, dan **laat je niet het achterste van je tong zien**
- 9 Als je onverwachts tegen een jongen tekeer gaat, dan **vlieg je hem in de haren**
- 10 Als je vertelt dat Frankrijk in Afrika ligt, dan **klets je uit je nek**
- 11 Als je net doet of je niks weet van de diefstal, dan **doe je alsof je neus bloedt**
- 12 Als iemand niet goed naar je informatie luistert, dan gaat de informatie **het ene oor in en het andere uit**
- 13 Als ik de toespraak op de begrafenis hoor, dan krijg ik **een brok in mijn keel**
- 14 Als je serieus wilt onderhandelen over je bedtijd, dan moet je niet **een grote mond opzetten**
- 15 Als je boos bent op je vriendin maar je wilt geen ruzie, dan moet je **op je tanden bijten**

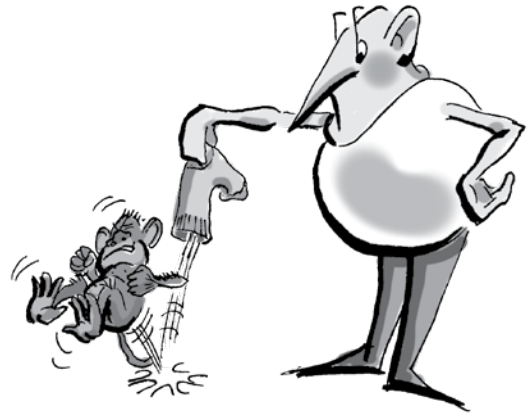
2A

Welke betekenis van het spreekwoord is juist? Omcirkel de juiste betekenis.

- 1 Je weet nooit hoe een koe een haas vangt.
 a Dat wat onmogelijk lijkt, kan toch gebeuren.
 b Je weet niet hoe een koe aan zijn eten komt.
- 2 De hond in de pot vinden.
 a De hond moet uitgelaten worden.
 b Je komt laat thuis en het eten is op.
- 3 Toen kwam de aap uit de mouw.
 a Toen werd pas duidelijk wat echt de bedoeling was.
 b Wat hij verstopt had, kwam tevoorschijn.
- 4 Als de kat van huis is, dansen de muizen op tafel.
 a Zonder volwassenen erbij gingen de kinderen hun gang.
 b Als je lang van huis bent weggeweest, moet je uitkijken voor muizen.
- 5 Als er één schaap over de dam is, volgen er meer.
 a Als één persoon als eerste iets durft, durven anderen het ook wel.
 b Bij een kudde schapen is het belangrijk dat het oudste schaap vooraan loopt.
- 6 Geen oude koeien uit de sloot halen.
 a Geen oud vlees eten dat over datum is.
 b Niet meer praten over vervelende dingen van vroeger die al afgesloten zijn.
- 7 De paarden achter de wagen spannen.
 a Verkeerd te werk gaan.
 b Je kunt beter proberen het probleem te voorkomen.
- 8 Het beste paard struikelt wel eens.
 a Ook iemand die heel goed is, maakt wel eens een fout.
 b Je moet alleen paardrijden als je genoeg lessen hebt gehad.
- 9 Als twee honden vechten om een been, gaat de derde ermee heen.
 a Een derde persoon heeft er vaak voordeel van als twee anderen ruzie maken.
 b Als je drie producten koopt, krijg je er één gratis.
- 10 Beter één vogel in de hand dat tien in de lucht.
 a Je kunt beter één duur cadeau krijgen, dan veel kleine cadeautjes.
 b Je kunt beter tevreden zijn met wat je hebt, dan blijven dromen van dingen die je niet hebt.
- 11 Je moet een gegeven paard niet in de bek kijken.
 a Als je iets cadeau krijgt, moet je daar tevreden mee zijn.
 b Als je een cadeau krijgt, mag het niet geruild worden.
- 12 Hij kan geen vlieg kwaad doen.
 a Hij is voor het behoud van de natuur.
 b Hij is voor iedereen goed.
- 13 Je moet geen slapende honden wakker maken.
 a Je kunt moeilijkheden soms vermijden door ergens niet over te praten.
 b Je moet waakhonden wakker houden.
- 14 Je in het hol van de leeuw wagen.
 a Naar de plaats toegaan waar dingen zijn waar je bang voor bent.
 b Leeuwen zijn altijd onvoorspelbaar in hun gedrag.
- 15 Iemand blij maken met een dode mus.
 a Iemand blij maken met iets wat hij graag wil hebben.
 b Iemand iets geven waar hij niets aan heeft.

2B

Welke fout zit er in het spreekwoord? Streep het foute woord door en schrijf het juiste woord op.

- 1 Daar komt de aap uit de ~~sok~~ mouw.
- 2 De hond in de ~~pan~~ vinden. ~~pot~~
- 3 Hij kan geen vlieg ~~pijn~~ doen. ~~kwaad~~
- 4 Beter één vogel in de ~~shoot~~, dan tien in de lucht. ~~hand~~
- 5 Je moet een gegeven paard niet in de ~~keel~~ kijken. ~~bek~~
- 6 Je in het ~~gebied~~ van de leeuw wagen. ~~hol~~
- 7 Iemand ~~bang~~ maken met een dode mus. ~~blij~~
- 8 Als de kat van huis is, dansen de ~~honden~~ op tafel. ~~muizen~~
- 9 Als twee honden vechten om een been, gaat de ~~vierde~~ ermee heen. ~~derde~~
- 10 Als één schaap over de ~~brug~~ is, volgen er meer. ~~dam~~
- 11 Je weet nooit hoe een koe een ~~konijn~~ vangt. ~~haas~~
- 12 Je moet geen ~~rustende~~ honden wakker maken. ~~slapende~~
- 13 De paarden ~~voor~~ de wagen spannen. ~~achter~~
- 14 Het beste ~~veulen~~ struikelt wel eens. ~~paard~~
- 15 Oude koeien uit de ~~rivier~~ halen. ~~sloot~~

2C

Welk spreekwoord kun je maken? Maak het spreekwoord compleet.

- 1 iemand, blij, mus **Iemand blij maken met een dode mus.**
- 2 moet, paard, bek **Je moet een gegeven paard niet in de bek kijken.**
- 3 oude, koeien, sloot **Geen oude koeien uit de sloot halen.**
- 4 hond, in, pot **De hond in de pot vinden.**

5 hol, leeuw, wagen *Je in het hol van de leeuw wagen.*

6 honden, wakker, maken *Je moet geen slapende honden wakker maken.*

7 schaap, dam, meer *Als er één schaap over de dam is, volgen er meer.*

8 komt, aap, mouw *Daar komt de aap uit de mouw.*

9 vogel, hand, tien *Beter één vogel in de hand dan tien in de lucht.*

10 koe, haas, vangt *Je weet nooit hoe een koe een haas vangt.*

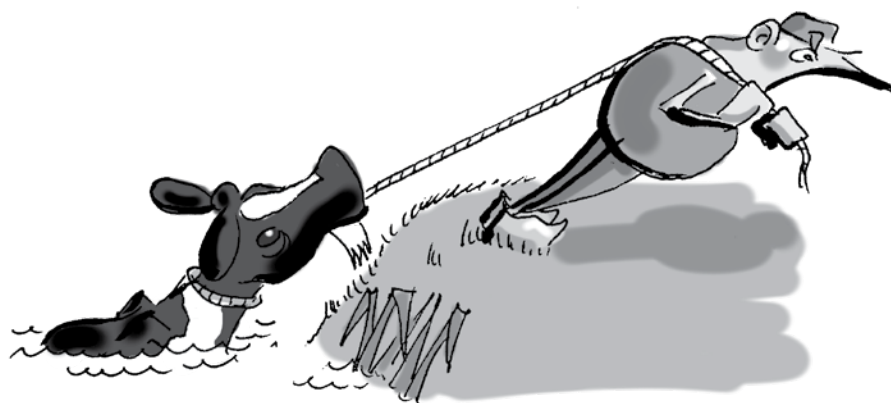
11 paard, struikelt, eens *Het beste paard struikelt wel eens.*

12 kat, huis, muizen *Als de kat van huis is, dansen de muizen op tafel.*

13 paarden, achter, spannen *De paarden achter de wagen spannen.*

14 hond, been, derde *Als twee honden vechten om een been gaat de derde ermee heen.*

15 kan, vlieg, kwaad *Hij kan geen vlieg kwaad doen.*

Welk woord hoort bij welk spreekwoord? Maak het spreekwoord af en kies uit de volgende mogelijkheden.

• achter	• doen	• koeien
• wagen	• vinden	• maken
• kat	• paard	• mouw
• kijken	• vangt	• volgen
• dode	• honden	• hand

- 1 Beter één vogel in de **hand**, dan tien in de lucht.
- 2 De paarden **achter** de wagen spannen.
- 3 Als de **kat** van huis is, dansen de muizen op tafel.
- 4 Hij kan geen vlieg kwaad **doen**
- 5 Je moet een gegeven paard niet in de bek **kijken**
- 6 Het beste **paard** struikelt wel eens.
- 7 De hond in de pot **vinden**
- 8 Als twee **honden** vechten om een been, gaat de derde ermee heen.
- 9 Je weet nooit hoe een koe een haas **vangt**

- 10 Iemand blij maken met een **dode** mus.
- 11 Je moet geen slapende honden wakker **maken**
- 12 Je in het hol van de leeuw **wagen**
- 13 Oude **koeien** uit de sloot halen.
- 14 Daar komt de aap uit de **mouw**
- 15 Als er één schaap over de dam is, **volgen** er meer.

2E

Welke zin hoort bij welk spreekwoord? Vul de tabellen in.

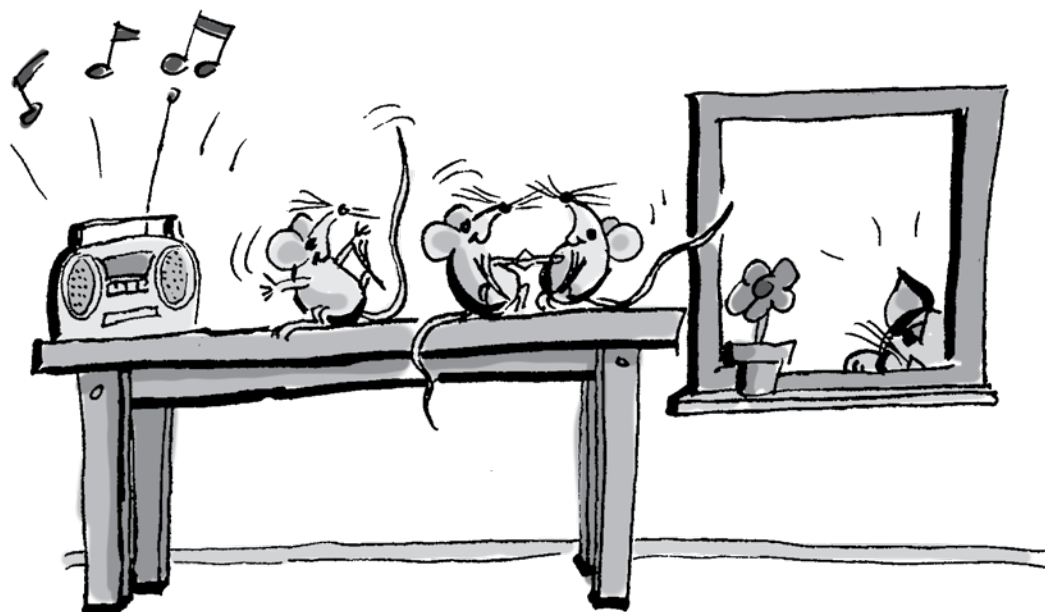
1	Je moet een gegeven paard niet in de bek kijken.	a	Toen Tessa zei dat ze had afgekeken, begreep de juf waarom haar toets en die van Naomi hetzelfde waren.
2	De hond in de pot vinden.	b	Ik heb liever nu een ijsje dan morgen misschien een hele ijstaart.
3	Hij kan geen vlieg kwaad doen.	c	De pizza was al op toen Jan thuiskwam.
4	Daar komt de aap uit de mouw.	d	Mijn opa is de liefste man van het dorp.
5	Beter één vogel in de hand dan tien in de lucht.	e	Moeder zei dat ze de plant die ze voor Moederdag heeft gekregen niet zo mooi vond.

1	2	3	4	5
e	c	d	a	b

6	Je in het hol van de leeuw wagen.	f	David gaf een knalfeest toen z'n ouders een weekendje weg waren.
7	Iemand blij maken met een dode mus.	g	Hij ging de volgende dag toch weer naar de klas waar hij gepest werd.
8	Als de kat van huis is, dansen de muizen op tafel.	h	Terwijl Rohan en Kimberley ruzie maakten, pakte Janine de gieter af.
9	Als twee honden vechten om een been, gaat de derde er mee heen.	i	Mijn neef zei wel op te willen passen, maar hij had nooit tijd als ik het vroeg.
10	Als er één schaap over de dam is, volgen er meer.	j	Toen Debby zich opgaf voor de playback-wedstrijd deden haar vriendinnen het ook.

6	7	8	9	10
g	i	f	h	j

- 11 Je weet nooit hoe een koe een haas vangt.
- 12 Je moet geen slapende honden wakker maken.
- 13 Oude koeien uit de sloot halen.
- 14 De paarden achter de wagen spannen.
- 15 Het beste paard struikelt wel eens.

- k Toen het meisje geschopt werd, zei ze dat Myrthe dat een jaar geleden ook al had gedaan.
- l Het kleine meisje had haar T-shirt en broek al aan, maar haar onderbroek nog niet.
- m De topatleet verstpapte zich en viel om.
- n De meester vergat huiswerk op te geven en de kinderen zeiden lekker niets.
- o Oma vertelde haar kleindochter dat zij aan het songfestival wil meedoen.

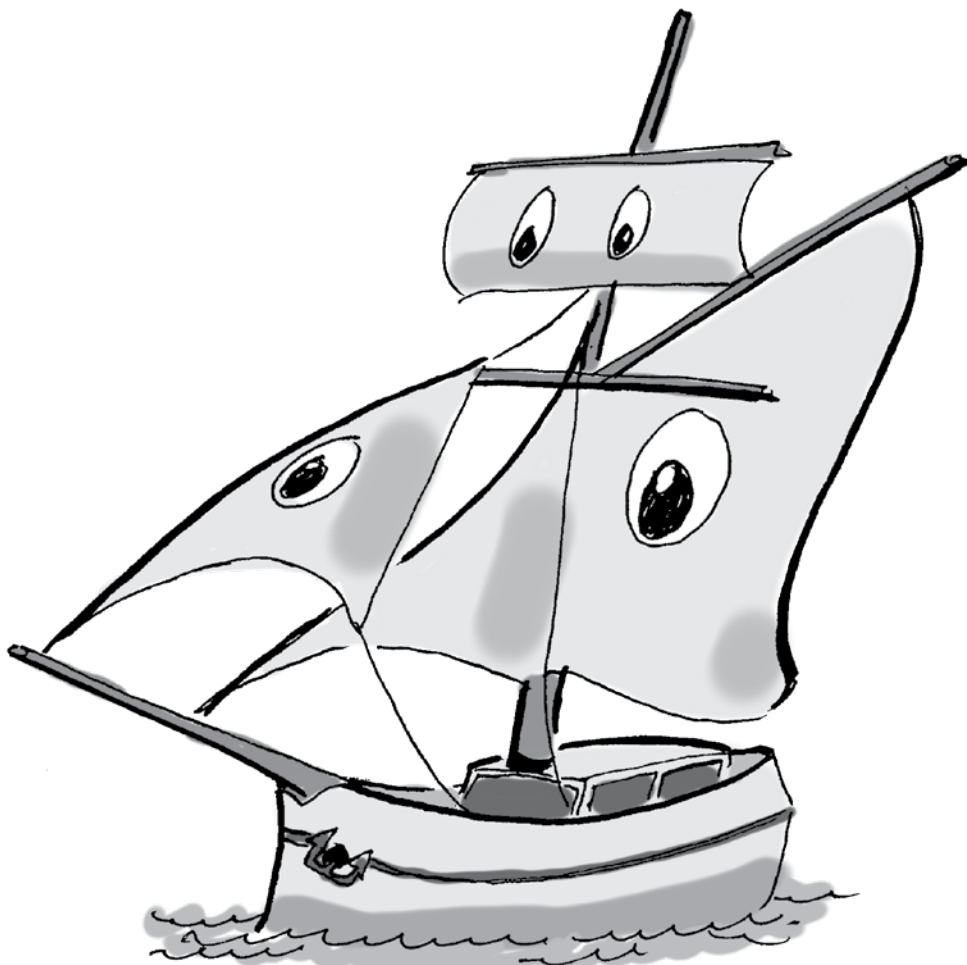
11	12	13	14	15
o	n	k	l	m

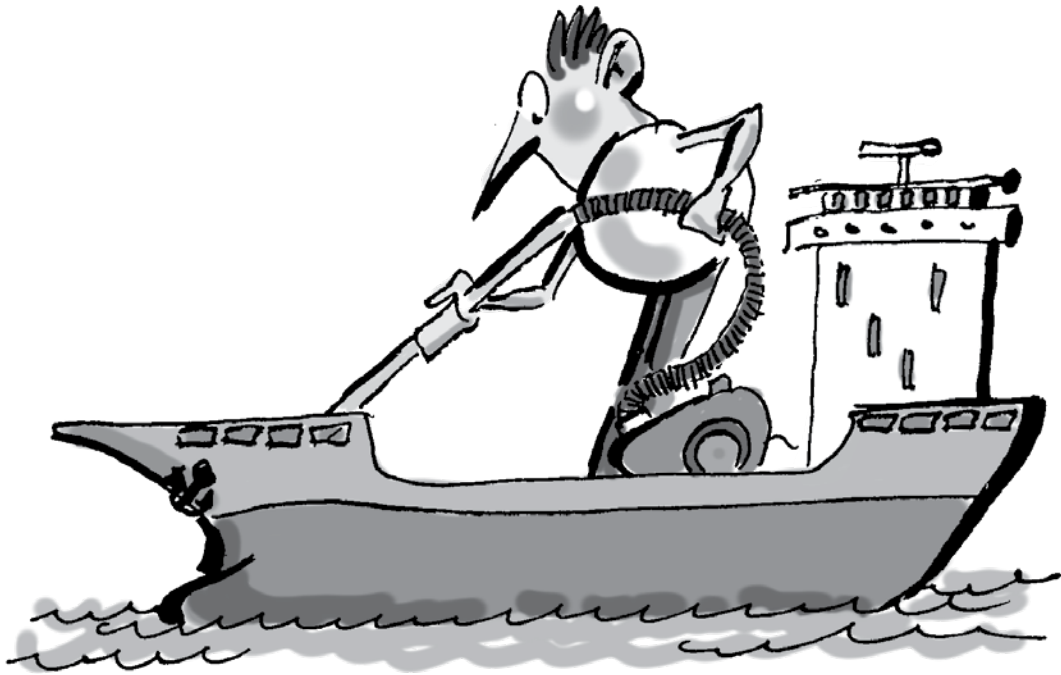
3A

Welke betekenis hoort bij welk spreekwoord? Vul de tabel in.

1 De beste stuurman staan aan wal.	a Niet direct 'ja' zeggen.
2 De boot afhouden.	b Niet meer mee willen of kunnen doen.
3 Er is geen land met hem te bezeilen.	c Te laat komen.
4 Een oogje in het zeil houden.	d Het valt wel mee.
5 Zijn schepen achter zich verbranden.	e Gaan slapen.
6 Aan lager wal raken.	f Niet meer terug kunnen.
7 Je moet een beetje schipperen.	g Nog veel te doen hebben.
8 Uit de boot vallen.	h Toezicht houden.
9 Nog veel voor de boeg hebben.	i Er is niets met hem te beginnen.
10 De boot missen.	j Toegeven.
11 Schoon schip maken.	k Opnieuw beginnen.
12 Overstag gaan.	l Je uiterste best doen.
13 Het zal zo'n vaart niet lopen.	m Je moet wat geven en nemen.
14 Onder zeil gaan.	n Een buitenstaander weet het altijd beter.
15 Alle zeilen bijzetten.	o In slechte omstandigheden komen.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
n	a	i	h	f	o	m	b	g	c	k	j	d	e	l

3B

Welk woord hoort bij het spreekwoord? Omcirkel het juiste woord.

1 Er is geen ... met hem te bezeilen.	eiland / meer / <u>land</u>
2 Onder ... gaan.	zee / <u>zeil</u> / zorg
3 Het zal zo'n ... niet lopen.	weg / <u>vaart</u> / boog
4 De ... afhouden.	bak / <u>boot</u> / brug
5 De beste ... staan aan wal.	scheepslui / <u>stuurlui</u> / schipperslui
6 Zijn ... achter zich verbranden.	vissen / <u>schepen</u> / boten
7 Alle zeilen	<u>bijzetten</u> / bijhalen / bijsturen
8 Aan lager ... raken.	land / kant / <u>wal</u>
9 ... gaan.	<u>overstag</u> / overzee / overslag
10 De boot	halen / <u>missen</u> / kopen
11 Je moet een beetje	roeien / sturen / <u>schipperen</u>
12 Uit de ... vallen.	boom / <u>boot</u> / boeg
13 Een ... in het zeil houden.	<u>oogje</u> / oortje / lipje
14 Nog veel voor de ... hebben.	dag / <u>boeg</u> / tanden
15 ... schip maken.	droog / mooi / <u>schoon</u>

3C

Welke zin hoort bij welk spreekwoord? Vul de tabel in.

- 1 Zijn schepen achter zich verbranden.
- 2 Aan lager wal raken.
- 3 Schoon schip maken.
- 4 Je moet een beetje schipperen.
- 5 De boot missen.
- 6 Overstag gaan.
- 7 De beste stuurman staan aan wal.
- 8 Onder zeil gaan.
- 9 Het zal zo'n vaart niet lopen.
- 10 De boot afhouden.
- 11 Nog veel voor de boeg hebben.
- 12 Alle zeilen bijzetten.
- 13 Uit de boot vallen.
- 14 Er is geen land met haar te bezeilen.
- 15 Een oogje in het zeil houden.

- a Hij kwam toen de taart al op was.
- b Mijn zus was de hele dag aan het huilen en deed verder niks.
- c Zij viel en kon niet meer meedoen met voetbal.
- d Mijn oom keek steeds even bij mijn nichtje op het strand.
- e De buurman, die geen tuin heeft, zegt hoe wij voor onze planten moeten zorgen.
- f Hij is zomaar naar Australië verhuisd.
- g Mijn oom is zijn huis en baan kwijtgeraakt.
- h We hebben nog heel veel te doen vandaag.
- i Af en toe moet mijn moeder ook eens wat toegeven.
- j Hij zei dat hij nog niet wist of hij op het feestje zou komen.
- k De uitslag zal straks wel meevallen.
- l Chris heeft er alles aan gedaan om zijn cijfer op te halen.
- m We zijn in deze stad opnieuw begonnen.
- n Uiteindelijk liet Johan zijn broertje met zijn speelgoed spelen.
- o 's Middags ging opa lekker slapen.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
f	g	m	i	a	n	e	o	k	j	h	l	c	b	d

3D

Welk spreekwoord kun je maken? Schrijf de woorden in de juiste volgorde.

- 1 schipperen beetje moet je een Je moet een beetje schipperen.
- 2 de missen boot De boot missen.
- 3 wal aan lager raken Aan lager wal raken.
- 4 afhouden boot de De boot afhouden.
- 5 zeil onder gaan Onder zeil gaan.

6 oogje het een in houden zeil **Een oogje in het zeil houden.**

7 staan de wal stuurliu beste aan **De beste stuurliu staan aan wal.**

8 er geen is bezeilen met hem te land **Er is geen land met hem te bezeilen.**

9 achter zijn verbranden schepen zich **Zijn schepen achter zich verbranden.**

10 boeg nog voor de hebben veel **Nog veel voor de boeg hebben.**

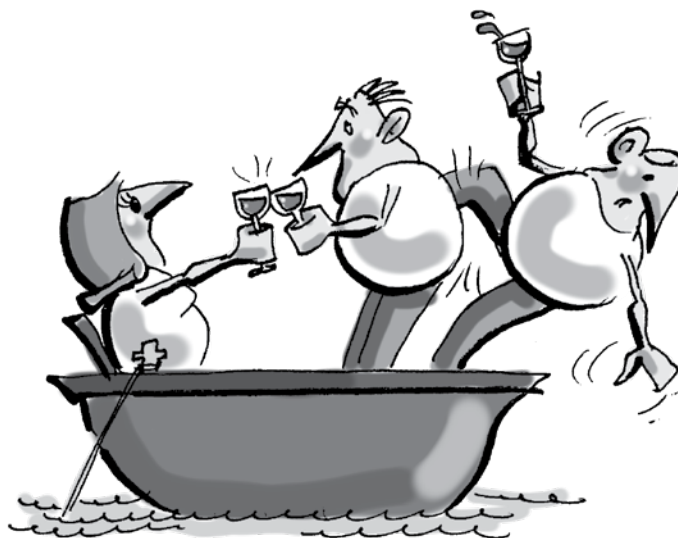
11 bijzetten alle zeilen **Alle zeilen bijzetten.**

12 boot uit vallen de **Uit de boot vallen.**

13 maken schoon schip **Schoon schip maken.**

14 gaan overstag **Overstag gaan.**

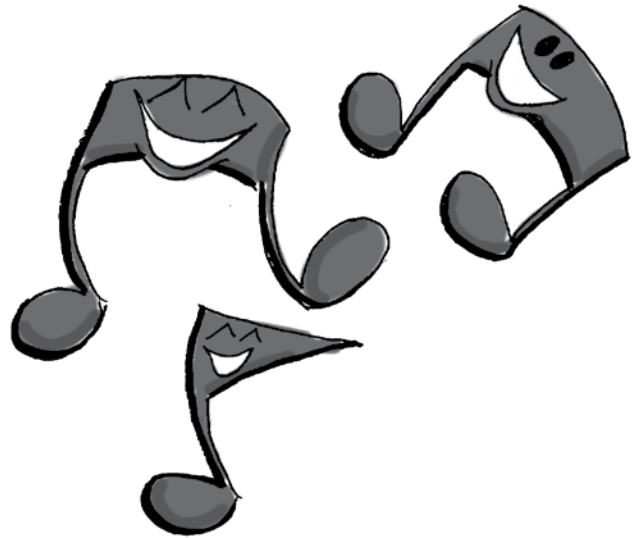
15 zo'n niet vaart lopen het zal **Het zal zo'n vaart niet lopen.**

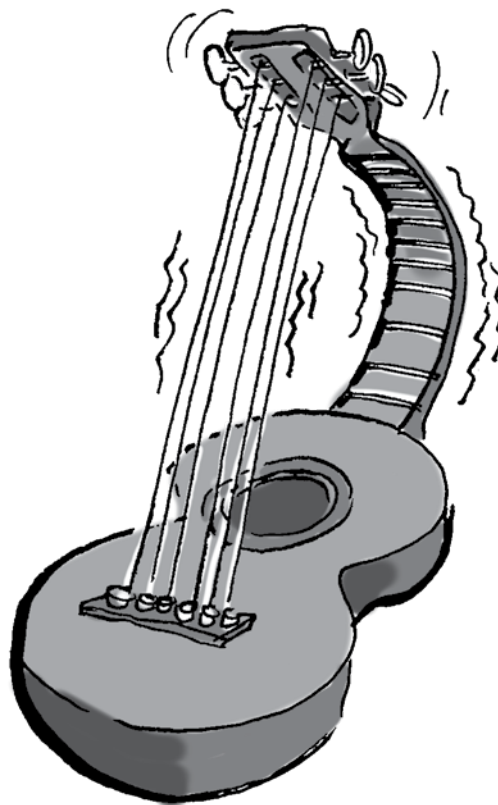

4A

Welke betekenis van het spreekwoord is juist? Omcirkel de juiste betekenis.

- 1 Daar zit muziek in.
 - a Dat klinkt heel erg mooi.
 - b Daar is geld mee te verdienen.
- 2 Voor de vrolijke noot zorgen.
 - a Voor gezelligheid zorgen.
 - b De noten vrolijk maken.
- 3 Een andere toon aanslaan.
 - a De toonhoogte veranderen.
 - b Vriendelijker gaan spreken.
- 4 Veel noten op zijn zang hebben.
 - a Hij zingt graag en goed.
 - b Hij stelt veel eisen.
- 5 Een gevoelige snaar raken.
 - a Iets noemen dat bij een ander heel gevoelig ligt.
 - b De kapotte snaar van de gitaar halen.
- 6 De sterren van de hemel spelen.
 - a Muziek maken onder een vallende ster.
 - b Heel goed spelen.
- 7 Een toontje lager zingen.
 - a Lagere eisen stellen.
 - b Uit de maat zingen.
- 8 Uit de toon vallen.
 - a De verkeerde toon op de piano aanslaan.
 - b Niet passen bij de omgeving.
- 9 De snaren niet te strak spannen.
 - a Niet te veel van iemand eisen.
 - b De vioolsnaar niet laten springen.
- 10 Dat klinkt mij als muziek in de oren.
 - a Ik ben dol op muziek.
 - b Dat klinkt uitstekend.
- 11 Het is altijd hetzelfde liedje.
 - a Liedjes van vroeger blijven favoriet.
 - b Het is weer het bekende verhaal.
- 12 Alle registers opentrekken.
 - a Alles doen wat in iemands vermogen ligt.
 - b Iets uit de verpakking halen.
- 13 De boventoon voeren.
 - a Nadrukkelijk aanwezig zijn.
 - b Het lied in de hoge toon zingen.
- 14 De toon aangeven.
 - a Het voorbeeld geven.
 - b De route bepalen.
- 15 Naar iemands pijpen dansen.
 - a Van broek wisselen.
 - b Alles doen wat hij of zij wil.

4B

Welk spreekwoord kun je maken? Maak het spreekwoord af.

1 De sterren van de hemel spelen	hetzelfde liedje.
2 Veel noten op zijn zang hebben	pijpen dansen.
3 Daar zit muziek in	noot zorgen.
4 De boventoon voeren	aangeven.
5 Voor de vrolijke noot zorgen	toon aanslaan.
6 Een andere toon aanslaan	te strak spannen.
7 De toon aangeven	snaar raken.
8 Dat klinkt mij als muziek in de oren	voeren.
9 Naar iemands pijpen dansen	toon vallen.
10 Een toontje lager zingen	de hemel spelen.
11 De snaren niet te strak spannen	zijn zang hebben.
12 Uit de toon vallen	opentrekken.
13 Een gevoelige snaar raken	als muziek in de oren.
14 Alle registers opentrekken	muziek in.
15 Het is altijd hetzelfde liedje	lager zingen.

Welk spreekwoord kun je maken? Schrijf de woorden in de juiste volgorde.

1 hebben op noten veel zang zijn *Veel noten op zijn zang hebben.*

2 oren dat mij als klinkt muziek de in *Dat klinkt mij als muziek in de oren.*

3 opentrekken registers alle *Alle registers opentrekken.*

4 iemands dansen naar pijpen *Naar iemands pijpen dansen.*

5 altijd is het liedje hetzelfde *Het is altijd hetzelfde liedje.*

6 muziek zit in daar *Daar zit muziek in.*

7 andere een aanslaan toon *Een andere toon aanslaan.*

8 de niet spannen te snaren strak *De snaren niet te strak spannen.*

9 vallen uit toon de *Uit de toon vallen.*

10 noot vrolijke voor zorgen de *Voor de vrolijke noot zorgen.*

11 de voeren boventoon **De boventoon voeren.**

12 raken een snaar gevoelige **Een gevoelige snaar raken.**

13 toon aangeven de **De toon aangeven.**

14 de van hemel sterren spelen de **De sterren van de hemel spelen.**

15 toontje een zingen lager **Een toontje lager zingen.**

4D

Welk spreekwoord hoort bij welke zin? Maak de zin af en kies uit de volgende mogelijkheden.

• de boventoon• een andere toon aanslaan?• alle registers• hetzelfde liedje• de sterren van de hemel• uit de toon• een toontje lager zingen• voor de vrolijke noot zorgen	• klinkt mij als muziek in de oren• noten op zijn zang hebben• Daar zit muziek in.• naar iemands pijpen dansen• de snaren niet te strak spannen• een gevoelige snaar• de toon aangeven

1 Bij dit saaie feest moet jij maar **voor de vrolijke noot zorgen.**

2 Toen ik over zijn ex-vriendin begon, raakte ik **een gevoelige snaar.**

3 De carnavalsvereniging trok **alle registers**
..... open om de praalwagen op tijd af te hebben voor de grote optocht.

4 De aanvoerder van het elftal wil te veel **de toon aangeven.**

5 De jongen komt van een andere school. De juf moet **de snaren niet te strak spannen.**

6 Hé, niet zo brutaal, wil jij even **een andere toon aanslaan?**

.....

7 Tijdens het concert speelde hij **de sterren van de hemel.**

.....

8 Hij is net nieuw en wil van alles. Hij moet niet zo veel **noten op zijn zang hebben.**

.....

9 Ja hoor, hij is te laat . Het is ook altijd **hetzelfde liedje.**

.....

10 In de kantine hoor ik steeds Florian. Hij voert duidelijk **de boventoon.**

.....

11 Dat wij naar het pretpark gaan, **klinkt mij als muziek in de oren.**

.....

12 Hij moet met zijn grote mond echt **een toontje lager zingen.**

.....

13 Doe wat jij zélf wilt. Je moet niet alleen maar

naar iemands pijpen dansen.

.....

.....

14 Met deze kleren aan val je echt **uit de**

toon.

.....

.....

15 Dat lijkt een geschikte bloemenzaak om te

kopen. **Daar zit muziek in.**

.....

.....

.....

5A

Welke betekenis hoort bij welk spreekwoord? Vul de tabellen in.

1	Zoals de waard is, vertrouwt hij zijn gasten.	a	Minder hoge eisen stellen.
2	Water bij de wijn doen.	b	Zuinig zijn.
3	Dat scheelt een slok op een borrel.	c	Je beoordeelt de ander naar hoe je zelf bent.
4	De appel valt niet ver van de boom.	d	Kinderen lijken vaak op hun ouders.
5	Zich het brood uit de mond sparen.	e	Dat maakt veel verschil.

1	2	3	4	5
c	a	e	d	b

6	De een zijn dood is de ander zijn brood.	f	Precies weten hoe het zit.
7	Dat komt voor de bakker.	g	Wat voor de een slecht is, kan voor de ander goed zijn.
8	Weten hoe de vork in de steel zit.	h	Iets heel lekker vinden.
9	Dat is gesneden koek.	i	Het is erg gemakkelijk.
10	Ergens wel pap van lusten.	j	Het komt in orde.

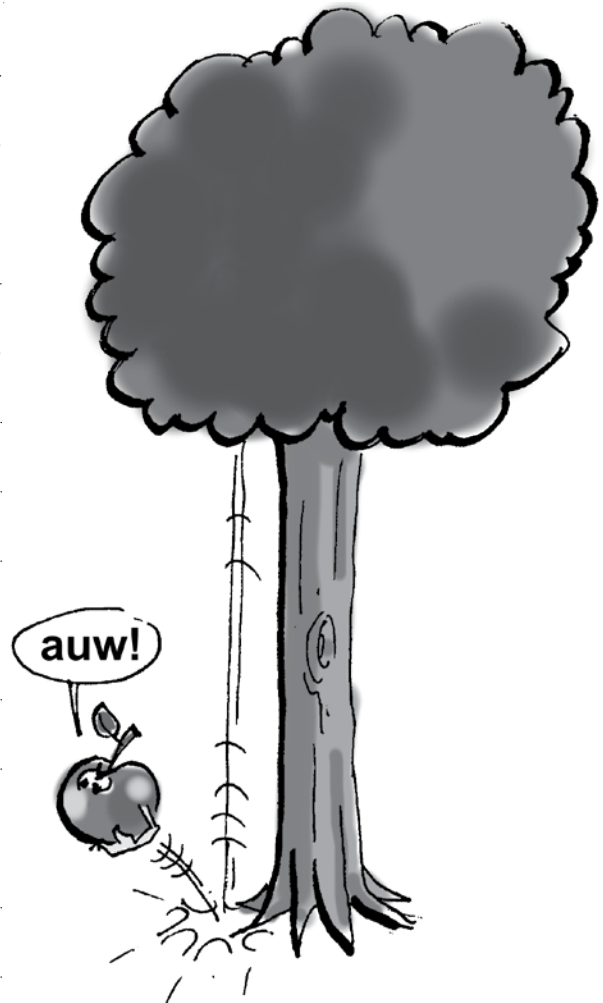
6	7	8	9	10
g	j	f	i	h

11	Iemand in zijn eigen sop gaar laten koken.	k	Iedereen kan een geschikte partner vinden.
12	Zo zout heeft hij het nog nooit gegeten.	l	Zoiets gekks heeft hij nog nooit meegemaakt.
13	Er voor spek en bonen bij zitten.	m	Iets niet al te serieus nemen.
14	Iets met een korreltje zout nemen.	n	Er wel bij zijn, maar niets te vertellen hebben.
15	Op ieder potje past een dekseltje.	o	Zich niet met iemand bemoeien, niet helpen.

11	12	13	14	15
o	l	n	m	k

Welke fout zit er in het spreekwoord? Streep het foute woord door en schrijf het juiste woord op.

- 1 Dat is gesneden ~~brood~~ voor haar. ~~koek~~
- 2 Dat komt voor de ~~winkel~~. ~~bakker~~
- 3 Zoals de ~~baas~~ is, vertrouwt hij zijn gasten. ~~waard~~
- 4 Iemand in zijn eigen ~~soep~~ gaar laten koken. ~~sop~~
- 5 Water bij de ~~limonade~~ doen. ~~wijn~~
- 6 Op ieder ~~pannetje~~ past een dekseltje. ~~potje~~
- 7 Dat scheelt een slok op een ~~glas~~. ~~borrel~~
- 8 De ~~perzik~~ valt niet ver van de boom. ~~appel~~
- 9 Zich het ~~vlees~~ uit de mond sparen. ~~brood~~
- 10 Iets met een ~~schepje~~ zout nemen. ~~korreltje~~
- 11 De een zijn dood is de ander zijn ~~baan~~.
~~brood~~
- 12 Willen weten hoe de vork ~~aan~~ de steel zit.
~~in~~
- 13 Ergens wel ~~via~~ van lusten. ~~pap~~
- 14 Zo ~~lekker~~ heeft hij het nog nooit gegeten.
~~zout~~
- 15 Er voor ~~wortels~~ en bonen bij zitten.
~~spek~~

Welke zin hoort bij welk spreekwoord? Vul de tabel in.

1 Er voor spek en bonen bij zitten.	a De dief verdenkt zijn vriend ervan geld te stelen uit zijn portemonnee.
2 Willen weten hoe de vork in de steel zit.	b Ze deden eerst iets wat Paul wilde en daarna iets wat Stan wilde doen.
3 Water bij de wijn doen.	c Deze aanbieding scheelt veel met de normale prijs.
4 Op ieder potje past een dekseltje.	d In zijn doen en laten lijkt hij veel op zijn vader.
5 Dat scheelt een slok op een borrel.	e Om op vakantie te kunnen gaan, moeten we echt even zuinig aan doen.
6 Zoals de waard is, vertrouwt hij zijn gasten.	f Toen zijn vader overleed, kreeg zijn neef de winkel.
7 Zich het brood uit de mond sparen.	g Ik zal zorgen dat het huiswerk voor morgen af is.
8 Iets met een korreltje zout nemen.	h Hij wilde precies weten hoe de fiets kapot was gegaan.
9 De een zijn dood is de ander zijn brood.	i Om lekker te koken heeft zij geen kookboek nodig.
10 Dat komt voor de bakker.	j Zij is echt dol op chocolade.
11 De appel valt niet ver van de boom.	k Ik heb geen zin om hem te helpen.
12 Ergens wel pap van lusten.	l Ik heb nog nooit meegemaakt dat de bediening zo slecht was.
13 Dat is gesneden koek voor haar.	m Zij kreeg weer eens geen beurt in de klas.
14 Iemand in zijn eigen sop gaar laten koken.	n Als hij iets vertelt, neem ik hem niet serieus.
15 Zo zout heb ik het nog nooit gegeten.	o Zij zal zeker ook ooit een echtgenoot vinden.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
m	h	b	o	c	a	e	n	f	g	d	j	i	k	l

Oefening 6

spreekwoorden met als thema kleding

6A

Welke betekenis hoort bij welk spreekwoord? Vul de tabel in.

1 Iets als je broekzak kennen.	a Toch iets doen wat je eigenlijk niet goed durft.
2 Van de hoed en de rand weten.	b Die opmerking is voor jou bedoeld.
3 Er zonder kleerscheuren vanaf komen.	c Iets zonder inspanning kunnen.
4 Iets aan je laars lappen.	d Iets heel erg goed kennen.
5 Iets uit je mouw schudden.	e Iemand steeds aansporen om hem ergens toe te krijgen.
6 Van iemand geen hoge pet op hebben.	f Van een onderwerp alles afweten.
7 Het gaat hem boven de pet.	g Vinden dat iemand niet erg slim is.
8 Iemand iets in de schoenen schuiven.	h Iemand ergens de schuld van geven.
9 Iets op je sloffen kunnen.	i Precies willen weten hoe iets zit.
10 De stoute schoenen aantrekken.	j Iets goed doorstaan.
11 Dat heeft hem de das omgedaan.	k Iets moeilijks vertellen zonder dat het je veel moeite lijkt te kosten.
12 De broekriem aanhalen.	l Je ergens niks van aantrekken.
13 Dat kan je in je zak steken.	m Zuinig aan doen.
14 Iemand achter de vodden zitten.	n Het is te moeilijk voor hem.
15 Het naadje van de kous willen weten.	o Dat heeft ervoor gezorgd dat het bij hem mis ging.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
d	f	j	l	k	g	n	h	c	a	o	m	b	e	i

6B

Welk werkwoord hoort bij welk spreekwoord? Maak het spreekwoord af en kies uit de volgende mogelijkheden.

<ul style="list-style-type: none"> • kennen • weten • komen • lappen • schudden • hebben • groeit • schuiven 	<ul style="list-style-type: none"> • doen • aantrekken • doet • aanhalen • steken • zitten • weten
--	---

- Er zonder kleerscheuren vanaf **komen**
- De stoute schoenen **aantrekken**
- Iets aan je laars **lappen**
- Iets als je broekzak **kennen**
- Van iemand geen hoge pet op **hebben**
- Van de hoed en de rand **weten**
- Iemand achter de vodden **zitten**
- Dat kan je in je zak **steken**

- 9 Dat **doet** hem de das om.
- 10 Iets uit je mouw **schudden**
- 11 Het **groeit** hem boven de pet.
- 12 Iemand iets in de schoenen **schuiven**
- 13 Het naadje van de kous willen **weten**
- 14 Iets op je sloffen **doen**
- 15 De broekriem **aanhalen**

6C

Welk spreekwoord hoort bij welke zin? Maak de zin af en kies uit de volgende mogelijkheden.

• van de hoed en de rand • uit zijn mouw • aan zijn laars had gelapt • hoge pet van hem op • achter de votten zitten • boven de pet • de das omgedaan • de broekriem moeten aanhalen	• als je broekzak • in de schoenen te schuiven • kleerscheuren vanaf • het naadje van de kous weten • op zijn sloffen • de stoute schoenen aantrekken • Dat kan je in je zak steken.

- 1 Ronald snapte niets van de wiskundeopgaven. Het ging hem **boven de pet**
- 2 Ik heb geen **hoge pet van hem op**
..... want hij heeft weer niks van zijn werkstuk gemaakt.
- 3 Als je alles in je huis snel weet te vinden, dan ken je je huis **als je broekzak**
- 4 De caissière noemde Pieter al een grote jongen. Zijn moeder zei toen: **"Dat kan je in je zak steken"**
- 5 Toen hij van zijn fiets viel, kwam hij er gelukkig zonder **kleerscheuren vanaf**
- 6 Toen hij door het ijs was gezakt, was het duidelijk dat hij mijn goede raad **aan zijn laars had gelapt**

- 7 Hij had zijn topografie heel goed geleerd en tijdens de toets schudde hij het zo **uit zijn mouw**.....
- 8 Nathalie had hard gelachen en moest de klas uit, maar probeerde het Sandra **in de schoenen te schuiven**.....
- 9 Hij hoefde zich op het gymnasium niet in te spannen, hij deed het **op zijn sloffen**.....
- 10 Hij heeft nog nooit gekied, maar deze winter zal hij **de stoute schoenen aantrekken**.....
- 11 Om de ruzie goed op te kunnen lossen, wilde de juf **het naadje van de kous weten**.....
- 12 Dat hij nooit zijn huiswerk deed, heeft hem **de das omgedaan**.....
- 13 Als je vader precies weet hoe de stamboom in elkaar zit, dan weet hij **van de hoed en de rand**.....
- 14 Als wij dit jaar een nieuwe auto willen, zullen we toch echt **de broekriem moeten aanhalen**.....
- 15 Om haar kamer op te ruimen, moest moeder haar steeds **achter de voden zitten**.....

7A

Welke betekenis van het spreekwoord is juist? Omcirkel de juiste betekenis.

- 1 Er geen doekjes om winden.
 a Precies zeggen wat je ergens van vindt.
b Nieuwe dingen moet je niet inpakken.
- 2 Iemand de stuipen op het lijf jagen.
a Met het jagen je lijf goed beschermen.
 b Iemand heel erg laten schrikken.
- 3 Dat was een bittere pil om te slikken.
a Het eten was moeilijk om weg te krijgen.
 b Het was een grote teleurstelling om te verwerken.
- 4 Een pleister op de wonde.
 a Een troost in een onprettige situatie.
b Een wond moet je goed verzorgen.
- 5 Van je stokje gaan.
a De weg kwijtraken.
 b Flauwvallen.
- 6 Iemand in de watten leggen.
a Iemand verbergen.
 b Iemand verwennen.
- 7 Voorkomen is beter dan genezen.
 a Van tevoren maatregelen treffen om problemen te voorkomen.
b Je kan beter niet ziek worden.
- 8 Iemand oplappen.
a Iemand nieuwe kleren aantrekken.
 b Iemand beter maken.
- 9 Zachte heelmeesters maken stinkende wonden.
 a Als je geen harde maatregelen treft, los je het probleem niet op.
b Als je je niet vaak genoeg wast, word je ziek.
- 10 Iemand aan de tand voelen.
a Onderzoeken of iemand sterk gebouwd is.
 b Iemand ondervragen.
- 11 In de lappenmand zitten.
 a Ziek zijn.
b Knuffelen met de poes.
- 12 Ten dode opgeschreven zijn.
a Je eigen dood in scène zetten.
 b Je bent niet meer te redden.
- 13 Iets onder de leden hebben.
 a Een ziekte hebben.
b De leden van de club hebben gelijk.
- 14 Mijn handen jeuken.
 a Ik wil ingrijpen, iets doen.
b Ik hou van schoonmaken.
- 15 Oude wonden openrijten.
 a Iemand aan zijn verdriet van vroeger herinneren.
b Wonden blijven open als je ze niet goed schoonmaakt.

Welk spreekwoord kun je maken? Schrijf de woorden in de juiste volgorde.

1 ten opgeschreven dode zijn *Ten dode opgeschreven zijn.*

2 de onder iets hebben leden *lets onder de leden hebben.*

3 in lappenmand de zitten *In de lappenmand zitten.*

4 oude openrijten wonden *Oude wonden openrijten.*

5 de het lijf stuipen iemand jagen op *Iemand de stuipen op het lijf jagen.*

6 geen winden doekjes er om *Er geen doekjes om winden.*

7 gaan van stokje je *Van zijn stokje gaan.*

8 is beter voorkomen genezen dan *Voorkomen is beter dan genezen.*

9 pil was bittere te dat om een slikken *Dat was een bittere pil om te slikken.*

10 zachte wonden maken stinkende heelmeesters *Zachte heelmeesters maken stinkende wonden.*

11 oplappen iemand *Iemand oplappen.*

12 voelen de iemand tand aan *Iemand aan de tand voelen.*

13 handen mijn jeuken *Mijn handen jeuken.*

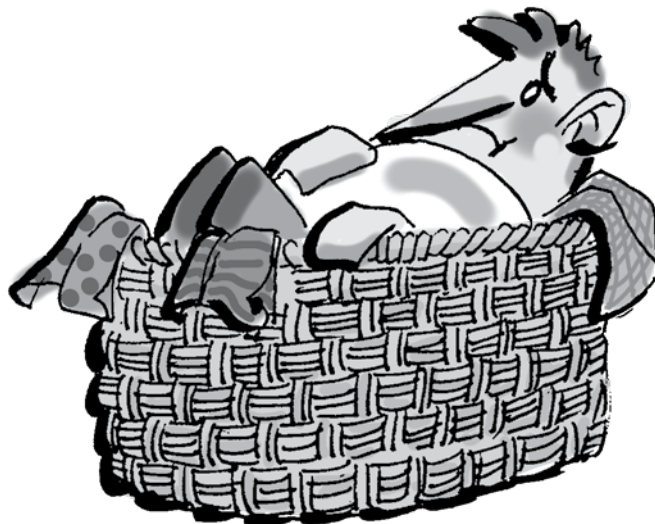
14 pleister een de wonde op *Een pleister op de wonde.*

15 leggen in watten iemand de *Iemand in de watten leggen.*

Welk spreekwoord kun je maken? Maak het spreekwoord af.

1 Iemand in de watten leggen .	zitten.
2 Iets onder de leden hebben .	om winden.
3 In de lappenmand zitten .	de leden hebben.
4 Een pleister op de wonde .	watten leggen.
5 Er geen doekjes om winden .	op de wonde.
6 Zachte heelmeesters maken stinkende wonden .	de tand voelen.
7 Ten dode opgeschreven zijn .	stinkende wonden.
8 Dat was een bittere pil om te slikken .	opgeschreven zijn.
9 Iemand aan de tand voelen .	openrijten.
10 Oude wonden openrijten .	pil om te slikken.
11 Van je stokje gaan .	op het lijf jagen.
12 Iemand de stuipen op het lijf jagen .	beter dan genezen.
13 Voorkomen is beter dan genezen .	jeuken.
14 Iemand oplappen .	gaan.
15 Mijn handen jeuken .	oplappen.

Welk spreekwoord hoort bij welke zin? Maak de zin af en kies uit de volgende mogelijkheden.

- voorkomen is beter dan genezen
- de stuipen op het lijf jagen
- oplappen
- in de lappenmand
- iets onder de leden
- aan de tand voelen
- mijn handen jeuken
- in de watten

- oude wonden opengereten
- stinkende wonden
- van mijn stokje ga
- wond er geen doekjes om
- pleister op de wonde
- een bittere pil om te slikken
- ten dode opgeschreven

- 1 Ik wil graag de tuin aanpakken, **mijn handen jeuken**
-
- 2 "Kijk, daar staat Muron bij het spookhuis. Zullen we hem **de stuipen op het lijf jagen**
- ?"
- 3 Sharon verloor, maar de troostprijs diende als **pleister op de wonde**
-
- 4 Ik moet gauw iets eten, voordat ik **van mijn stokje ga**
-
- 5 Het was niet zo erg om ziek te zijn, want mijn oma legde mij **in de watten**
-
- 6 Johan was erg ziek, maar gelukkig kon de huisarts hem weer snel **oplappen**
-
- 7 Jelle was niet op school. Hij zit **in de lappenmand**
-
- 8 Dat ik ben blijven zitten was **een bittere pil om te slikken**
-
- 9 Doe een dikke trui aan met dit koude weer, want **voorkomen is beter dan genezen**
-
- 10 Jim heeft het steeds zo warm, misschien heeft hij **iets onder de leden**
-
- 11 Ik geloof er niks van, we zullen hem eens **aan de tand voelen**
-

- 12 De klant **wond er geen doekjes om**
..... Hij zei precies wat hij ervan vond.
- 13 Bij het zien van een foto van onze overleden hond werden er weer **oude wonden**
opengereten
- 14 De bemanning in het vliegtuig was na het ongeval **ten dode opgeschreven**
- 15 Zachte heelmeesters maken met deze houding **stinkende wonden**

8A

Welke betekenis hoort bij welk spreekwoord? Vul de tabellen in.

1	Hoge bomen vangen veel wind.	a	Er is niets aan de hand.
2	Stilte voor de storm.	b	Ze kunnen weer goed met elkaar praten.
3	Er is geen wolkje aan de lucht.	c	Ongewone rust voordat het heel druk wordt.
4	Achter de wolken schijnt de zon.	d	Belangrijke mensen krijgen veel kritiek.
5	Het ijs is gebroken.	e	Na narigheid volgt vaak weer geluk.

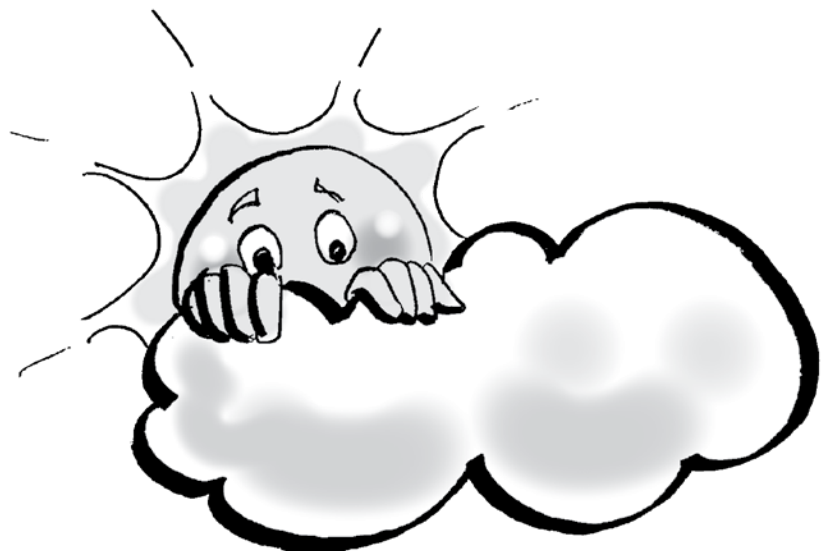
1	2	3	4	5
d	c	a	e	b

6	Niet over één nacht ijs gaan.	f	Ergens heel blij om zijn.
7	Voor niks gaat de zon op.	g	Dit gaat zeker gebeuren.
8	Het zonnetje in huis zijn.	h	Niets krijg je voor niks.
9	Daar kun je donder op zeggen.	i	Goed nadenken voordat je iets doet.
10	In de wolken zijn.	j	Degene zijn die de boel opvrolijkt.

6	7	8	9	10
i	h	j	g	f

11	De wind van voren krijgen.	k	Het is vreselijk druk.
12	Het kan vriezen en het kan dooien.	l	Op je donder krijgen.
13	Het loopt daar storm.	m	Het kan goed en het kan slecht uitpakken.
14	Zijn gezicht staat op onweer.	n	Het met iedereen eens zijn.
15	Met alle winden mee waaien.	o	Hij is erg chagrijnig.

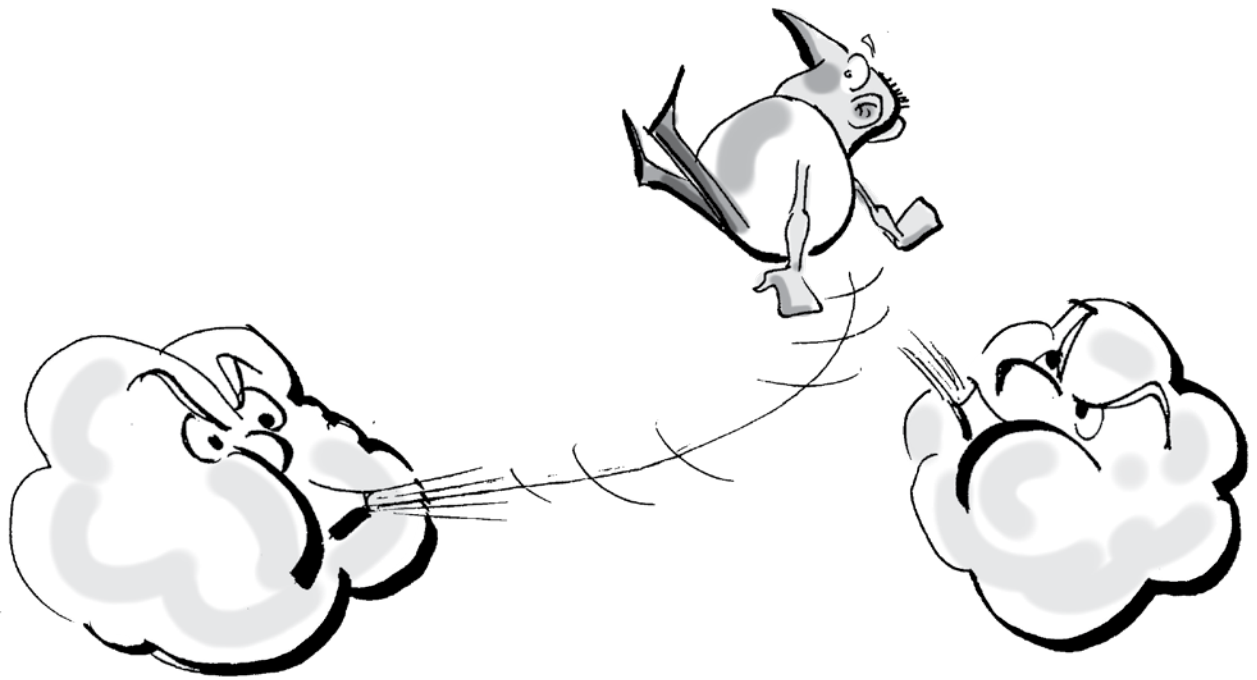
11	12	13	14	15
l	m	k	o	n

Welke fout zit er in het spreekwoord? Streep het foute woord door en schrijf het juiste woord op.

- 1 De ~~klap~~ van voren krijgen. wind
- 2 Met alle ~~stormen~~ mee waaien. winden
- 3 Het ~~koekje~~ is gebroken. ijs
- 4 Stilte voor de ~~orkaan~~. storm
- 5 Voor niks gaat de zon ~~onder~~. op
- 6 Er is geen ~~regenboog~~ aan de lucht. wolkje
- 7 Na de ~~wolken~~ schijnt de zon. regen
- 8 Niet over één ~~dag~~ ijs gaan. nacht
- 9 Het zonnetje in ~~school~~ zijn. huis
- 10 Zijn gezicht staat op ~~donder~~. onweer
- 11 Het loopt daar ~~vol~~. storm
- 12 Hoge ~~trappen~~ vangen veel wind. bomen
- 13 Daar kun je ~~stop op~~ zeggen. donder
- 14 In de ~~hemel~~ zijn. wolken
- 15 Het kan ~~sneeuwen~~ en het kan dooien. vriezen

8C

Welke zin hoort bij welk spreekwoord? Vul de tabel in.

1	Achter de wolken schijnt de zon.	a	Ze zijn niet meer verlegen en spelen met elkaar.
2	Stilte voor de storm.	b	Mijn jongste zusje heeft altijd een goed humeur.
3	Hoge bomen vangen veel wind.	c	In de nieuwe winkel is al veel uitverkocht.
4	Het ijs is gebroken.	d	Vandaag is het rustig maar morgen vindt hier een groot feest plaats.
5	In de wolken zijn.	e	Hij was dolblij toen hij een doelpunt maakte.
6	Het kan vriezen en het kan dooien.	f	Toen Julie naar Spanje vertrok, wist ze niet of het leuk zou worden.
7	Niet over één nacht ijs gaan.	g	Vader dacht goed na over de schoolkeuze van zijn zoon.
8	Het zonnetje in huis zijn.	h	Hij had iedere keer een andere mening over de ruzie.
9	Er is geen wolkje aan de lucht.	i	Ik wil wel een broodje als ik de hele dag help met klussen.
10	Zijn gezicht staat op onweer.	j	In deze vriendschap zijn er geen problemen.
11	De wind van voren krijgen.	k	Onze meester ging na de pesterijen van Bram steeds bozer kijken.
12	Het loopt daar storm.	l	Na één keer gezakt te zijn, slaagde hij voor zijn herexamen.
13	Daar kun je donder op zeggen.	m	Toen Sander nóg iets door de klas schreeuwde, werd de juf razend op ons.
14	Met alle winden mee waaien.	n	Ik weet zeker dat Mahdi het weer gedaan heeft!
15	Voor niks gaat de zon op.	o	De minister kreeg veel kritiek.

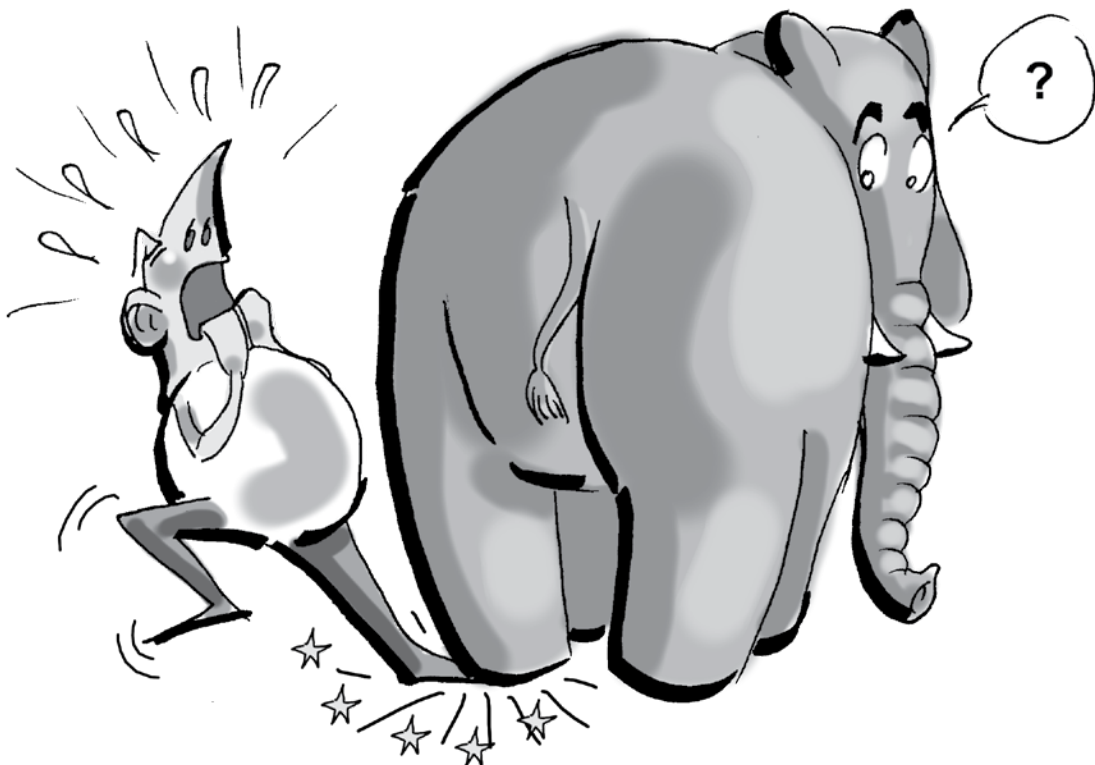
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
l	d	o	a	e	f	g	b	j	k	m	c	n	h	i

9A

Welke betekenis hoort bij welk spreekwoord? Vul de tabel in.

1	Gauw op je teentjes getrapt zijn.	a	Ergens een vervelend gevoel over hebben.
2	Door de knieën gaan.	b	Iemand duidelijk maken dat hij iets doet wat niet mag.
3	Dat is me op het lijf geschreven.	c	Met gemak en zonder veel oefening.
4	Iets niet over het hart kunnen krijgen.	d	Iets goed in de gaten blijven houden.
5	Iets uit de losse pols doen.	e	Niet meer tegenstribbelen.
6	Iemand op de zenuwen werken.	f	Veel geld uitgeven.
7	Goed in zijn vel zitten.	g	Snel beledigd zijn.
8	Een vinger aan de pols houden.	h	Dat past precies bij mij.
9	Iemand op de vingers tikken.	i	Iets laten omdat het voor jezelf of voor anderen vervelend kan zijn.
10	Op grote voet leven.	j	Je voorbereiden op iets wat moeilijk zal zijn.
11	Met de vuist op tafel slaan.	k	Duidelijk maken hoe je iets hebben wilt.
12	Met je rug tegen de muur staan.	l	Iemand nerveus maken.
13	Je borst natmaken.	m	Je al een tijd prettig voelen.
14	Ergens mee in je maag zitten.	n	Dat kan je wel vergeten.
15	Dat kan je wel op je buik schrijven.	o	In een situatie zitten waarin je geen mogelijkheden meer hebt.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
g	e	h	i	c	l	m	d	b	f	k	o	j	a	n

Welk werkwoord hoort bij welk spreekwoord? Maak het spreekwoord af en kies uit de volgende mogelijkheden.

- gaan
- krijgen
- doen
- getrapt
- geschreven
- tikken
- natmaken
- zitten

- slaan
- houden
- staan
- schrijven
- zitten
- werken
- leven

Dat zijn zeker wel dure schoenen hè?

- 1 Met de vuist op tafel **slaan**
- 2 Iets niet over je hart kunnen **krijgen**
- 3 Iemand op de zenuwen **werken**
- 4 Met je rug tegen de muur **staan**
- 5 Door de knieën **gaan**
- 6 Iets uit de losse pols **doen**
- 7 Ergens mee in je maag **zitten**
- 8 Goed in zijn vel **zitten**
- 9 Op grote voet **leven**
- 10 Je borst **natmaken**
- 11 Een vinger aan de pols **houden**
- 12 Iemand op de vingers **tikken**
- 13 Dat kan je wel op je buik **schrijven**
- 14 Gauw op je teentjes **getrapt** zijn.
- 15 Dat is me op het lijf **geschreven**

Welk spreekwoord hoort bij welke zin? Maak de zin af en kies uit de volgende mogelijkheden.

- werkte op mijn zenuwen
- zijn borst natmaken
- vinger aan de pols
- uit de losse pols
- in zijn maag
- op de vingers
- met de vuist op tafel
- door de knieën

- op mijn buik kan schrijven
- tegen de muur
- over zijn hart krijgen
- op je teentjes getrapt
- op grote voet
- goed in zijn vel
- op het lijf geschreven

- 1 Om de moeilijke toets goed te maken, moet hij **zijn borst natmaken**.....
- 2 Koen zat erg met de ruzie met zijn moeder **in zijn maag**.....
- 3 Vader sloeg **met de vuist op tafel**..... omdat hij echt naar Frankrijk op vakantie wilde.
- 4 Pieter is fantastisch in korfbal. Die sport is hem **op het lijf geschreven**.....
- 5 Toen Jan flink ziek was geweest, hield de dokter nog een tijd een **vinger aan de pols**.....
- 6 Sandra zeurde dat ik moest opschieten en dat **werkte op mijn zenuwen**.....
- 7 Kayley wilde zo graag dat ik meeding dat ik **door de knieën**..... ben gegaan.
- 8 Als ik mijn moeder vraag om een mobieltje zegt ze dat ik dat wel **op mijn buik kan schrijven**.....
- 9 Opa moest zijn hondje laten inslapen, maar kon het niet **over zijn hart krijgen**.....
.....
- 10 Lavinia had niks voorbereid voor haar toespraak en deed het **uit de losse pols**.....
- 11 "Wat ben jij snel **op je teentjes getrapt**.....
.....", zei de juf, toen ze een grapje met Paulo uithaalde.
- 12 Moukan kijkt al dagen opgewekt. Hij zit blijkbaar **goed in zijn vel**.....
.....
- 13 De meester zag Jim stelen en tikte hem **op de vingers**.....
.....
- 14 Mijn neef leeft **op grote voet**.....
..... Nu heeft hij weer een Ferrari gekocht.
- 15 Na zijn ongeluk verloor vader zijn baan en stond het gezin met hun rug **tegen de muur**.....

Oefening 10 spreekwoorden met als thema huis en tuin

10A

Welke betekenis van het spreekwoord is juist? Omcirkel de juiste betekenis.

- 1 Veel in huis hebben.
 - a Veel meubelen hebben.
 - b Veel talenten hebben.
- 2 Aan de bel trekken.
 - a Zeggen dat er iets niet klopt.
 - b Iedereen roepen voor het eten.
- 3 Iemand om de tuin leiden.
 - a Iemand bedriegen.
 - b Iemand een rondleiding geven door de tuin.
- 4 Dat is niet om over naar huis te schrijven.
 - a Daar kun je maar beter over zwijgen.
 - b Je onderhoudt je contacten goed.
- 5 Ergens over de vloer komen.
 - a Ergens de vloer dweilen.
 - b Ergens aan huis komen.
- 6 Met de deur in huis vallen.
 - a De deur niet goed op slot doen.
 - b Onverwachts langskomen.
- 7 Het viel hem koud op zijn dak.
 - a Het was een onprettige verrassing.
 - b Met sneeuw heb je kans op lekkage van het dak.
- 8 Daar kan de schoorsteen niet van roken.
 - a Je moet goede materialen gebruiken.
 - b Daar kan je niet van leven.
- 9 De vloer met iemand aanvegen.
 - a Je moet je huisje goed schoonhouden.
 - b Felle kritiek leveren op een persoon.
- 10 Zoals het klokje thuis tikt, tikt het nergens.
 - a De klok thuis heeft een eigen geluid.
 - b Het is nergens beter dan thuis.
- 11 Ergens intuinen.
 - a De grap niet doorzien.
 - b Ergens in vallen.
- 12 Uit je dak gaan.
 - a Helemaal gek worden van blijdschap.
 - b Met zoveel mensen in huis wonen dat het huis te klein wordt.
- 13 Zijn bedje is gespreid.
 - a In een ouderwets huis overnachten.
 - b In een situatie komen waar alles voor je geregeld is.
- 14 Iets van tafel vegen.
 - a Duidelijk zeggen dat je iets geen goed plan vindt.
 - b Onnauwkeurig schoonmaken.
- 15 Iets van de daken schreeuwen.
 - a Iets van boven naar beneden roepen.
 - b Iets aan iedereen vertellen.

Welk spreekwoord kun je maken? Schrijf de woorden in de juiste volgorde.

- 1 het dak viel op hem koud zijn Het viel hem koud op zijn dak.
.....
.....
- 2 bel aan trekken de Aan de bel trekken.
.....
.....
- 3 dat niet om te naar is over schrijven huis Dat is niet om over naar huis te
schrijven.
.....
.....
- 4 tuin de iemand om leiden Iemand om de tuin leiden.
.....
.....
- 5 vegen iets tafel van Iets van tafel vegen.
.....
.....
- 6 vloer ergens de komen over Ergens over de vloer komen.
.....
.....
- 7 de met vallen huis deur in Met de deur in huis vallen.
.....
.....
- 8 iets daken van schreeuwen de Iets van de daken schreeuwen.
.....
.....

9 gespreid zijn is bedje **Zijn bedje is gespreid.**

10 hebben huis in veel **Veel in huis hebben.**

11 niet schoorsteen van daar de roken kan **Daar kan de schoorsteen niet van roken.**

12 vloer iemand met de aanvegen **De vloer met iemand aanvegen.**

13 zoals tikt, het het tikt klokje nergens thuis **Zoals het klokje thuis tikt, tikt het nergens.**

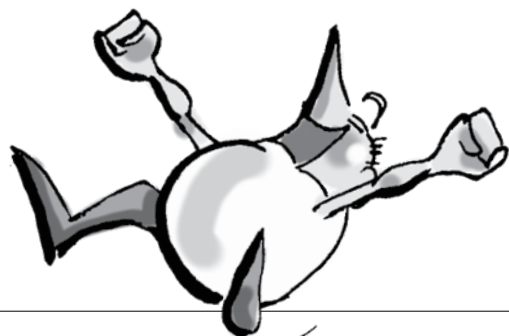
14 dak uit gaan je **Uit je dak gaan.**

15 intuinen ergens **Ergens intuinen.**

Welk spreekwoord hoort bij welke zin? Vul de tabel in.

- 1 Thuis heb ik het altijd het meest naar mijn zin.
- 2 Mijn buurman komt bijna iedere avond bij ons klaverjassen.
- 3 De hele familie werd gebeld om het goede nieuws te vertellen.
- 4 Gary bleek over veel verschillende talenten te beschikken.
- 5 Hij vroeg om spoedoverleg over het virus toen er veel mensen in het dorp besmet waren.
- 6 De buurman verdient te weinig om voor zijn gezin te kunnen zorgen.
- 7 Vader zei direct dat we 's avonds niet naar het bos mochten gaan.
- 8 Mijn schoonmoeder was nog maar net binnen of ze begon al te klagen over de strenge winter.
- 9 Het nieuwe huis was echt klaar, zodat hij niks meer hoefde te doen.
- 10 Toen Joni hoorde dat ze geslaagd was, maakte ze een sprong van blijdschap.
- 11 Mijn chef had felle kritiek op mij tijdens het beoordelingsgesprek.
- 12 Hij gaf met opzet de verkeerde informatie.
- 13 Op 1 april keek Linda naar haar schoen toen Joran zei dat haar veter los zat.
- 14 Pieter heeft een zeer slecht cijfer behaald voor rekenen.
- 15 Zijn vrouw vertelde hem per sms dat ze wilde scheiden.

- a Dat is niet om over naar huis te schrijven.
- b Ergens intuïnen.
- c Iets van de daken schreeuwen.
- d Aan de bel trekken.
- e Iets van tafel vegen.
- f Ergens over de vloer komen.
- g Daar kan de schoorsteen niet van roken.
- h Iemand om de tuin leiden.
- i Zoals het klokje thuis tikt, tikt het nergens.
- j Het viel hem koud op zijn dak.
- k Met de deur in huis vallen.
- l Zijn bedje is gespreid.
- m Veel in huis hebben.
- n De vloer met iemand aanvegen.
- o Uit je dak gaan.

1	2	3	4	5
i	f	c	m	d

6	7	8	9	10
g	e	k	l	o

11	12	13	14	15
n	h	b	a	j

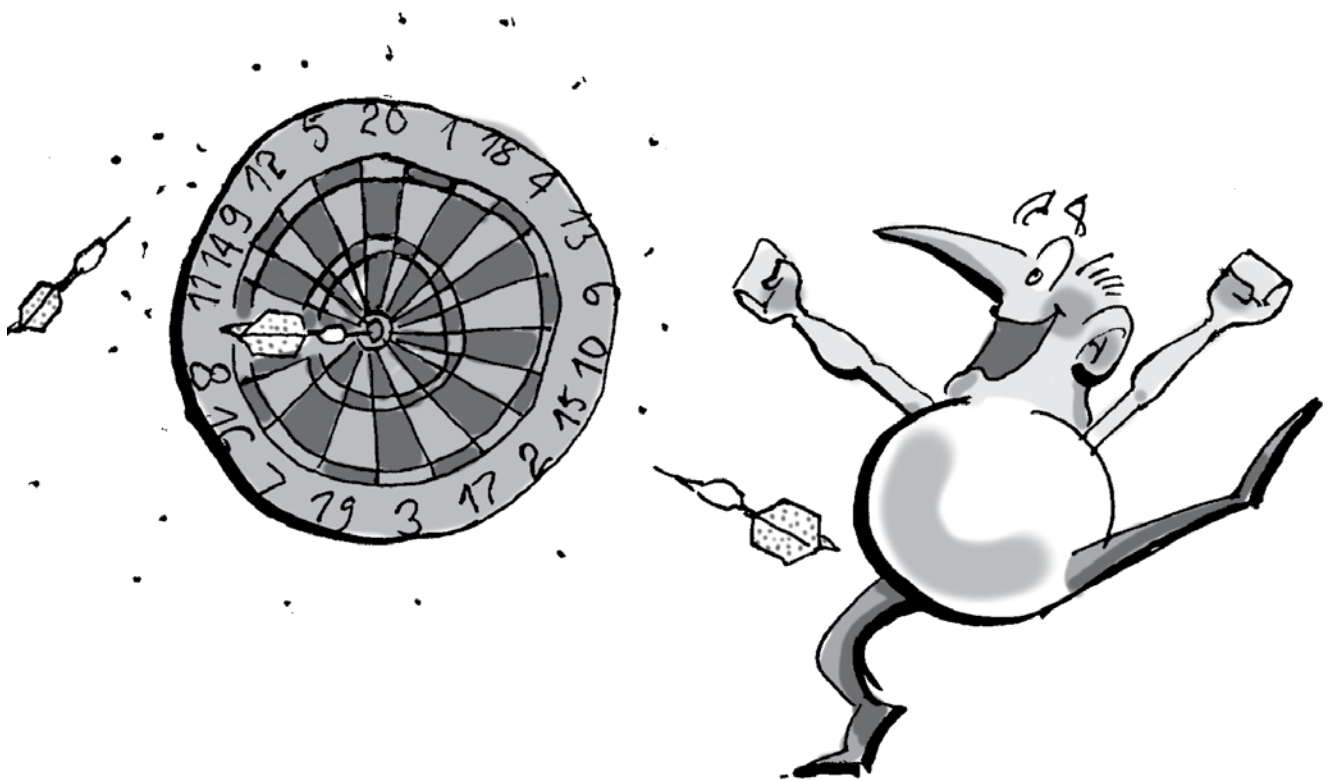
Oefening 11 spreekwoorden met als thema cijfers

11A

Welke betekenis hoort bij welk spreekwoord? Vul de tabellen in.

1	Daarvan gaan er dertien in een dozijn.	a	Het is niet van deze tijd.
2	De eersten zullen de laatsten zijn.	b	Dat is niet erg bijzonder.
3	In het honderd lopen.	c	Wie denkt ergens het eerste recht op te hebben, komt vaak bedrogen uit.
4	Ze niet alle vijf op een rijtje hebben.	d	Niet goed wijs zijn.
5	Dat stamt uit het jaar nul.	e	Verkeerd gaan.

1	2	3	4	5
b	c	e	d	a

6	Driemaal is scheepsrecht.	f	Te veel zijn.
7	Zeggen en doen is twee.	g	Als je iets voor het eerst ziet.
8	Het vijfde wiel aan de wagen zijn.	h	In allerlei baantjes mislukken.
9	Het is twaalf ambachten en dertien ongelukken.	i	Iets beloven is makkelijk, het doen is moeilijker.
10	Op het eerste gezicht.	j	Als iets twee keer is mislukt, moet je het nog een keer proberen.

6	7	8	9	10
j	i	f	h	g

- 11 Twee linkerhanden hebben.
- 12 Op zijn elfendertigst.
- 13 De eerste viool spelen.
- 14 Met iemand onder één hoedje spelen.
- 15 Nog in geen honderd jaar.

- k Op je dooie gemak.
- l De baas spelen.
- m Nooit van mijn leven.
- n Onhandig zijn.
- o Samenwerken met iemand zonder dat anderen het weten.

11	12	13	14	15
n	k	l	o	m

11B

Welke fout zit er in het spreekwoord? Streep het foute woord door en schrijf het juiste woord op.

- 1 ~~Tweemaal~~ is scheepsrecht. driemaal
- 2 Dat ~~komt~~ uit het jaar nul. stamt
- 3 Zeggen en ~~gaan~~ is twee. doen
- 4 Nog in geen ~~miljoen~~ jaar. honderd
- 5 De eersten zullen de ~~volgenden~~ zijn. laatsten
- 6 In het ~~water~~ lopen. honderd
- 7 De eerste viool ~~striken~~. spelen
- 8 Ze niet alle ~~vier~~ op een rijtje hebben. vijf
- 9 Iemand van twaalf ambachten en dertien ~~banen~~ zijn. ongelukken
- 10 Twee linker~~voeten~~ hebben. handen

- 11 Het ~~laatste~~ wiel aan de wagen zijn. **vijfde**
- 12 Op het eerste ~~aanzien~~. **gezicht**
- 13 Op zijn elfen~~veertigst~~. **dertigst**
- 14 Daarvan gaan er ~~twaalf~~ in een dozijn. **dertien**
- 15 Met iemand onder één ~~doekje~~ spelen. **hoedje**

11C

Welke zin hoort bij welk spreekwoord? Vul de tabel in.

1 Als er dertien in een dozijn gaan,	a dan moeten zij hun beurt afwachten.
2 Als zeggen en doen twee is,	b dan wil je de baas zijn.
3 Als iets op het eerste gezicht tegenvalt,	c dan moet je nakomen wat je hebt beloofd.
4 Als je iets op zijn elfendertigst doet,	d dan is iets heel gewoon.
5 Als de eersten de laatsten zijn,	e dan mislukt elke baan.
6 Als iets uit het jaar nul stamt,	f dan kan je beter geen kast bouwen.
7 Als je het vijfde wiel aan de wagen bent,	g dan is het niet in de mode.
8 Als je iemand van twaalf ambachten en dertien ongelukken bent,	h dan loop je in de weg.
9 Als iets in het honderd loopt,	i dan ben je gek.
10 Als je iets in geen honderd jaar wil doen,	j dan koop je het waarschijnlijk niet.
11 Als je met iemand onder één hoedje speelt,	k dan gaat alles fout.
12 Als je ze niet alle vijf op een rijtje hebt,	l dan doe je lekker rustig aan.
13 Als driemaal scheepsrecht is,	m dan wil je dat echt niet meemaken.
14 Als je twee linkerhanden hebt,	n dan probeer je het na twee keer nog eens.
15 Als je de eerste viool speelt,	o dan werk je in het geheim met iemand samen.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
d	c	j	l	a	g	h	e	k	m	o	i	n	f	b

Oefening 12 spreekwoorden met als thema namen

12A

Welke betekenis hoort bij welk spreekwoord? Vul de tabel in.

1 Iemand van Jetje geven.	a Een nieuwsgierig persoon.
2 Joost mag het weten.	b Weten hoe iets in zijn werk gaat.
3 Een brave Hendrik.	c Hij is straatarm.
4 Nieuwsgierig Aagje.	d Niet meegeteld worden.
5 Het is daar een huishouden van Jan Steen.	e Iemand een pak slaag geven.
6 Ben jij van Lotje getikt?	f Zij is vijftig jaar of ouder.
7 Zij is een vlijtig Liesje.	g De eenvoudige oplossing van het probleem.
8 Weten waar Abraham de mosterd haalt.	h Een sufferd die niets durft.
9 Hij is zo arm als Job.	i De ware man om mee samen te leven.
10 Een ongelovige Thomas.	j Ben jij gek geworden?
11 Zij heeft Sara gezien.	k Zij is een ijverig persoon.
12 Voor Piet Snot.	l Hij is iemand die niet gauw iets gelooft.
13 Klaar is Kees!	m Ik weet het werkelijk niet.
14 De ware Jacob.	n Het is daar een rotzooi.
15 Het ei van Columbus.	o Zo, dat is af!

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
e	m	h	a	n	j	k	b	c	l	f	d	o	i	g

12B

Welk spreekwoord kun je maken? Maak het spreekwoord af.

1 Klaar is Kees	!	Joost
2 De ware Jacob	.	Kees
3 Zij heeft Sara	gezien.	Liesje
4 Joost	mag het weten.	Jacob
5 Zij is een vlijtig Liesje	.	Sara
6 Het ei van Columbus	.	Aagje
7 Voor Piet	Snot.	Lotje
8 Ben jij van Lotje	getikt?	Hendrik
9 Hij is een brave Hendrik	.	Piet
10 Nieuwsgierig Aagje	.	Columbus
11 Het is daar een huishouden van Jan	Steen.	Job
12 Iemand van Jetje	geven.	Jan
13 Hij is zo arm als Job	.	Abraham
14 Een ongelovige Thomas	.	Jetje
15 Weten waar Abraham	de mosterd haalt.	Thomas

Welk onderdeel van een spreekwoord hoort bij welke zin? Maak de zin af en kies uit de volgende mogelijkheden.

- is Kees
- als Job
- brave Hendrik
- Lotje getikt
- Sara
- nieuwsgierig Aagje
- huishouden van Jan Steen
- Piet Snot

- ongelovige Thomas
- Abraham de mosterd
- vlijtig Liesje
- ei van Columbus
- Joost mag het weten
- ware Jacob
- Jetje

- 1 Als je een eenvoudige oplossing hebt, heb je het **ei van Columbus** gevonden.
- 2 Eindelijk vond zij haar **ware Jacob**
- 3 Toen de klus klaar was, riep hij: "Klaar **is Kees**!"
- 4 Toen Sophie niet mee mocht doen, stond zij er voor **Piet Snot** bij.
- 5 Volgende week is er feest omdat zij dan **Sara** gaat zien.
- 6 Hij geloofde er niets van en gedroeg zich als de **ongelovige Thomas**
- 7 In deze wijk zijn de mensen zo arm **als Job**
- 8 Eindelijk begreep hij waar **Abraham de mosterd** gehaald had!
- 9 Zij is altijd bezig. Ze is een echt **vlijtig Liesje**
- 10 Zeg, ben jij nou helemaal van **Lotje getikt**
- 11 Zij moet echt eens opruimen. Het is daar een **huishouden van Jan Steen**
- 12 Kijk nou eens voor je, **nieuwsgierig Aagje**!
- 13 Je ziet aan zijn altijd schone kleren dat
hij een **brave Hendrik**
..... is.
- 14 Ik heb geen idee waar de sleutel is,
Joost mag het weten
.....!
- 15 Als hij nou niet ophoudt, zal ik hem van
Jetje geven.

Welke van de twee spreekwoorden is juist? Omcirkel het juiste antwoord.

- 1 a Een brok in de buik hebben.
 b De hond in de pot vinden.
- 2 a Hij kan geen vlieg kwaad maken.
 b Een oogje in het zeil houden.
- 3 a Iemand de mond snoeren.
b Uit de auto vallen.
- 4 a Als er één schaap over de dijk is, volgen er meer.
 b Nog veel voor de boeg hebben.
- 5 a Iemand in de haren vliegen.
b Overal je hand in steken.
- 6 a Aan iemands armen hangen.
 b Je weet nooit hoe een koe een haas vangt.
- 7 a Er is geen land met hem te bezeilen.
b Als de poes van huis is, dansen de muizen op tafel.
- 8 a Je moet geen slapende honden wakker maken.
b Met je hoofd in de boter vallen.
- 9 a Niet het achterste van je tong laten zien.
b De beste bestuurders staan aan wal.
- 10 a Doen alsof je lip bloedt.
 b Iemand blij maken met een dode mus.
- 11 a Een grote mond opzetten.
b Je moet een gegeven paard niet in de ogen kijken.
- 12 a Schoon schip maken.
b Je in het gat van de leeuw wagen.
- 13 a Onder narcose gaan.
 b Uit je nek kletsen.
- 14 a De bus missen.
 b Het beste paard struikelt wel eens.
- 15 a Een brok in de keel voelen.
 b Aan lager wal raken.

Puzzel

Kijk bij hoeveel zinnen het antwoord een **b** was.

Is het acht keer een **b**, dan kleur je alle vakjes met een **s** en een **t**.

Is het zeven keer een **b**, dan kleur je alle vakjes met een **p** en een **v**.

Is het zes keer een **b**, dan kleur je alle vakjes met een **k** en een **z**.

Er verschijnt een plaatje als je het goed hebt gedaan. Succes!

v	p	v	k	z	s	t	s	k	v	p
v	p	k	z	k	t	p	v	p	k	z
p	v	p	k	z	s	t	v	k	z	k
k	z	k	v	s	t	p	s	z	v	z
z	k	z	t	v	s	v	t	k	z	v
z	v	k	s	p	t	k	z	s	k	z
k	z	t	z	k	s	v	z	k	t	k
v	k	s	k	v	t	k	p	z	s	z
z	s	t	s	t	s	t	s	t	t	s
k	p	z	p	k	t	k	z	k	z	k
t	s	t	s	t	s	t	s	t	s	t
v	t	s	t	s	t	s	t	s	t	v

spreekwoorden met als thema's muziek, kleding, eten en drinken

Welk spreekwoord kun je maken? Schrijf de woorden in de juiste volgorde.

- 1 de zorgen vrolijke voor noot *Voor de vrolijke noot zorgen.*
- 2 willen vork hoe steel weten zit de in de *Willen weten hoe de vork in de steel zit.*
- 3 gaat het de pet boven hem *Het gaat hem boven de pet.*
- 4 de spelen hemel de van sterren *De sterren van de hemel spelen.*
- 5 zijn brood ander de dood is zijn de een *De een zijn dood is de ander zijn brood.*
- 6 kan je in dat zak je steken *Dat kan je in je zak steken.*
- 7 toontje een zingen lager *Een toontje lager zingen.*
- 8 er voor zitten bonen en spek bij *Er voor spek en bonen bij zitten.*
- 9 stoute de aantrekken schoenen *De stoute schoenen aantrekken.*
- 10 andere aanslaan toon een *Een andere toon aanslaan.*
- 11 de valt van appel boom niet de ver *De appel valt niet ver van de boom.*
- 12 zonder vanaf kleerscheuren komen er *Er zonder kleerscheuren vanaf komen.*
- 13 scheelt op dat borrel slok een een *Dat scheelt een slok op een borrel.*
- 14 in laten iemand koken eigen gaar sop zijn *Iemand in zijn eigen sop gaar laten koken.*
- 15 iemand schoenen iets in schuiven de *Iemand iets in de schoenen schuiven.*

Puzzel

Zet een kruis door de nummers van de zinnen waarvan het eerste woord al op de juiste plek stond. De overgebleven letters vormen het antwoord op het raadsel.

1 w	2 b	3 a	4 e	5 t
6 e	7 r	8 a	9 l	10 e
11 s	12 l	13 i	14 e	15 w

Welke plant is dodelijk als je er te lang onder zit? Een

w	a	t	e	r	l	e	l	i	e
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

spreekwoorden met als thema's ziekte, het weer en lichaamsdelen

Welk werkwoord hoort bij het spreekwoord? Omcirkel het juiste werkwoord.

- 1 Er geen doekjes om winden / doen
- 2 Het ijs is gebroken / ontdooid
- 3 Gauw op je teentjes ... zijn. getrapt / gesprongen
- 4 ... is beter dan genezen. voorkomen / behandelen
- 5 Daar ... je donder op zeggen. kun / moet
- 6 Iets uit de losse pols pakken / doen
- 7 Dat was een bittere pil om te nemen / slikken
- 8 Het zonnetje in huis laten / zijn
- 9 Een vinger aan de pols voelen / houden
- 10 Iemand in de watten leggen / wikkelen
- 11 Het kan vriezen en het kan ontdooien / dooien
- 12 Met de vuist op tafel rammen / slaan
- 13 Van je stokje gaan / vallen
- 14 Er ... geen wolkje aan de lucht. is / waait
- 15 Je borst scheren / natmaken

Puzzel

Vul de juiste antwoorden in. Onder de pijl verschijnt een woord.

				i	s								
			g	e	t	r	a	p	t				
					v	o	o	r	k	o	m	e	n
				l	e	g	g	e	n				
		s	l	i	k	k	e	n					
						k	u	n					
						w	i	n	d	e	n		
							h	o	u	d	e	n	
							d	o	o	i	e	n	
		g	e	b	r	o	k	e	n				
					d	o	e	n					

- antwoord zin 14
- antwoord zin 3
- antwoord zin 4
- antwoord zin 10
- antwoord zin 7
- antwoord zin 5
- antwoord zin 1
- antwoord zin 9
- antwoord zin 11
- antwoord zin 2
- antwoord zin 6

spreekwoorden met als thema's huis en tuin, cijfers en namen

Welk spreekwoord kun je maken? Vul het ontbrekende woord in.

- 1 Zoals het **klokje** thuis tikt, tikt het nergens.
- 2 De eersten zullen de **laatsten** zijn.
- 3 Weten waar Abraham de **mosterd** haalt.
- 4 **uit** je dak gaan.
- 5 Nog in geen **honderd** jaar.
- 6 **Joost** mag het weten.
- 7 Met de **deur** in huis vallen.
- 8 Het **vijfde** wiel aan de wagen zijn.
- 9 Klaar is **Kees** !
- 10 Iets van tafel **vegen**
- 11 Iemand van twaalf ambachten en **dertien** ongelukken zijn.
- 12 Ben jij van Lotje **getikt** ?
- 13 **Iemand** om de tuin leiden.
- 14 Daarvan gaan er dertien in een **dozijn**
- 15 De **brave** Hendrik.

Puzzel

In de puzzel staan van links naar rechts, van rechts naar links, van boven naar beneden en van beneden naar boven de antwoorden van de zinnen 1, 3, 4, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 15. (het antwoord van zin 4 staat er twee keer in.) Streep de woorden door. De letters die overblijven vormen een zin.

d	s	e	e	k	a	t	d		i
n	s	g	e	l	s	n	r	b	e
e	d	e	h	o	n	d	e	r	d
g	e	t	i	k	t	n	t	a	k
e	e	d	f	j	i	v	s	v	u
v	o	e	d	e	u	r	o	e	i
k	d	n	a	m	e	i	m	!	t

D a t

i s

g e s n e d e n

k o e k !

Is de betekenis van het spreekwoord juist? Vul ja of nee in in de tabel.

- 1 'Niet droog zijn achter je oren' → je hebt nog geen zwemdiploma.
- 2 'Water bij de wijn doen' → slechte wijn maken.
- 3 'De paarden achter de wagen spannen' → op een verkeerde manier te werk gaan.
- 4 'Iets uit je mouw schudden' → iets gemakkelijk vertellen.
- 5 'Met alle winden mee waaien' → reizen per vliegtuig.
- 6 'Iemand op de vingers tikken' → iemand terechtwijzen.
- 7 'Door de knieën gaan' → toegeven.
- 8 'Ergens mee in je maag zitten' → last van je maag hebben.
- 9 'Voor Piet Snot' → bang zijn.
- 10 'Ergens over de vloer komen' → de vloer in de was zetten.
- 11 'In de lappenmand zitten' → je ziek voelen.
- 12 'De wind van voren krijgen' → op je donder krijgen.
- 13 'Met iemand onder één hoedje spelen' → dezelfde kleding dragen.
- 14 'Je moet een beetje schipperen' → je moet de baas zijn.
- 15 'Iets met een korreltje zout nemen' → iets niet helemaal serieus nemen.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
n	n	j	j	n	j	j	n	n	n	j	j	n	n	j

Puzzel

Zet een kruis door alle vakjes van de zinnen waarbij je **ja** hebt ingevuld. De letters die overblijven, vormen de oplossing van de puzzel.

1 u	2 i	3 m	4 b	5 t
6 b	7 i	8 d	9 e	10 k
11 b	12 s	13 o	14 m	15 r

Er komt een vis bij de dokter. Zegt de dokter: "Ik zie het al: u i t d e k o m!"

Welke zin hoort bij welk spreekwoord? Vul de tabel in.

1	Het voor zijn kiezen krijgen.	a	Mijn opa is het liefst thuis.
2	Oude koeien uit de sloot halen.	b	Hij kan alles vertellen over ruimtevaart.
3	De boot afhouden.	c	Mia wilde eerst niet dat het feest bij haar thuis gehouden werd.
4	De snaren niet te strak spannen.	d	Jesse kreeg voor het eerst twee bekeuringen op één dag voor te hard rijden.
5	De broekriem aanhalen.	e	De meester moet niet te hoge eisen aan hem stellen.
6	Iets onder de leden hebben.	f	We moeten dit jaar zuiniger aan doen.
7	Zoals het klokje thuis tikt, tikt het nergens.	g	Hij wilde alles wat ik zei nakijken op internet.
8	Dat is me op het lijf geschreven.	h	Jan heeft de ene tegenslag na de andere.
9	Hoge bomen vangen veel wind.	i	Deze jurk mag je echt niet lenen!
10	Ze niet alle vijf op een rijtje hebben.	j	Je moet niet weer over de ruzies van vorig jaar beginnen.
11	Een ongelovige Thomas.	k	De directeur werd aangevallen op zijn beslissing.
12	Zo zout heeft hij het nog nooit gegeten.	l	Hij voelde zich rillerig vandaag.
13	Van de hoed en de rand weten.	m	Mijn huidige baan past helemaal bij mij.
14	Veel noten op zijn zang hebben.	n	Hij wil wel helpen, maar dan wil hij wel de leiding krijgen.
15	Dat kan je wel op je buik schrijven.	o	Hij is niet helemaal goed snik.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
h	j	c	e	f	l	a	m	k	o	g	d	b	n	i

Puzzel

Hieronder staan vier antwoorden van de oefening op de vorige pagina. Als je denkt dat het antwoord goed is, kleur je alle vakjes met de bijbehorende letter. Als je het goed hebt gedaan, ontstaat er een tekening.

- 2 f Als je denkt dat dit klopt, kleur je alle vakjes waar een **f** in staat.
- 4 e Als je denkt dat dit klopt, kleur je alle vakjes waar een **e** in staat.
- 9 k Als je denkt dat dit klopt, kleur je alle vakjes waar een **k** in staat.
- 13 g Als je denkt dat dit klopt, kleur je alle vakjes waar een **g** in staat.

f	g	f	g	e	k	e	e	g	g	f	f	g	f	g
j	g	p	k	e	k	k	e	k	f	f	g	f	g	f
g	g	k	e	k		e	e	e	f	p	f	j	f	i
j	e	e	k	k	e	k	e	k	g	f	g	f	j	f
k	k	e	e	k	e	e	k	e	f	g	f	j	f	p
p	f	f	j	e	k	k	e	f	j	f	g	f	i	e
g	f	g	f	k	e	e	g	f	g	f	g	j	k	e
f	i	f	p	e	k	i	f	g	f	p	f	k	e	k
p	f	j	k	k	e	e	k	e	k	e	k	e	k	k
f	j	e	k	e	k	k	e	e	k	k	e	k	e	e
g	e	k	k	e	e	k	k	e	e	k	e	e	k	k
f	k	e	k	e	k	e	k	e	k	e	k	e	k	e
j	e	e	k	k	e	e	k	k	e	e	k	k	e	e
f	k	e	k	e	k	e	k	e	k	k	e	k	e	j
g	f	k	e	k	e	k	e	k	e	k	k	e	k	f
j	g	i	k	e	k	e	k	e	k	e	k	k	f	g

Welk spreekwoord kun je maken? Vul het ontbrekende woord in.

- 1 Zijn handen **jeuken** om te beginnen met de opknapbeurt.
- 2 Richard doet alles rustig aan. Hij doet het echt op z'n **elfendertigst**
- 3 Hij is zo arm als **Job** want hij kan zijn huur niet betalen.
- 4 Als je over wil gaan dit jaar, moet je alle **zeilen bijzetten**
- 5 Als je tegen een boom aanloopt, heb je je ogen **in je zak**
- 6 Toen hij heel blij was, wilde hij het van de **daken schreeuwen**
- 7 Als je iemand erg laat schrikken, jaag je iemand de **stuipen op het lijf**
- 8 Vader kent zijn geboorteplaats als **zijn broekzak**
- 9 Doordat de wedstrijd slecht georganiseerd was, liep de boel **in het honderd**
- 10 Als je fantastisch piano kan spelen, speel je de sterren **van de hemel**
- 11 Janneke heeft haar **ware Jacob** gevonden en is met hem getrouwd.
- 12 Het eenvoudige rekenwerk is **gesneden koek** voor haar.
- 13 Als je erg slecht speelt in een goed elftal, dan val je **uit de toon**
- 14 Toen hij uiteindelijk schuld bekende, kwam **de aap uit de mouw**
- 15 Hij is in de **wolken** met zijn nieuwe vriendin.

Puzzel

Wanneer je de juiste antwoorden hebt gegeven, ontstaat er een woord onder de pijl.
Sommige woorden schrijf je zonder spaties of streepjes.

				↓															
					v	a	n	d	e	h	e	m	e	l					
antwoord zin 10					i	l	e	n	b	i	j	z	e	t	t	e	n		
antwoord zin 4					j	o	b												
antwoord zin 3					e	l	f	e	n	d	e	r	t	i	g	s	t		
antwoord zin 2					u	i	t	d	e	t	o	o	n						
antwoord zin 13					i	n	j	e	z	a	k								
antwoord zin 5							j	e	u	k	e	n							
antwoord zin 1																			
antwoord zin 15	w	o	l	k	e	n													

Hoe maak je een oen in de war?

v	i	j	f	t	i	e	n
---	---	---	---	---	---	---	---

Welke zin hoort bij welk spreekwoord? Vul de tabel in.

1	Het gaat bij hem het ene oor in en het andere uit.	a	Toen mijn ouders ruzie maakten over de laatste stroopwafel heb ik hem stiekem opgegeten.
2	Op je tanden bijten.	b	Ik denk altijd graag goed ergens over na.
3	Beter één vogel in de hand dan tien in de lucht.	c	Gewoon nog even doorzetten.
4	Als twee honden vechten om een been, gaat de derde ermee heen.	d	Ik heb Henk-Jan eens goed de waarheid verteld.
5	Zijn schepen achter zich verbranden.	e	De oplichter vertrouwde de bankier niet.
6	Het zal zo'n vaart niet lopen.	f	Ik doe rustig aan, want de boot vertrekt vast nog niet.
7	Een gevoelige snaar raken.	g	Een telegram versturen gebeurt weinig meer tegenwoordig.
8	Zoals de waard is, vertrouwt hij zijn gasten.	h	Jort verkocht zijn huis, zegde zijn baan op en vertrok naar Australië.
9	Iets aan je laars lappen.	i	Ik wil alles weten.
10	Iemand aan de tand voelen.	j	Ik raak snel van slag als je over de dood van mijn vader begint.
11	Niet over één nacht ijs gaan.	k	Mijn moeder wil dat ik naar huis kom, maar daar heb ik mooi geen zin in.
12	De vloer met iemand aanvegen.	l	Ik zal Lotte eens ondervragen. Ik wil weten hoe het zit!
13	Dat stamt uit het jaar nul.	m	De gokker kan beter tevreden zijn met de gewonnen honderd euro dan hopen op duizend euro.
14	Nieuwsgierig Aagje.	n	Hij is alles meteen weer vergeten.
15	Uit je nek kletsen.	o	Naomi vertelde dat er bij haar thuis een kabouterdje in de tuin leeft.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
n	c	m	a	h	f	j	e	k	l	b	d	g	i	o

Puzzel

Zet de letters uit de tabel hierboven om volgens de onderstaande tabel.

Begin met de letter die hoort bij zin 1. Als je het goed hebt gedaan, krijg je een spreekwoord.

a → v	d → k	g → k	j → r	m → s
b → a	e → d	h → o	k → e	n → 't
c → i	f → o	i → e	l → b	o → r

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
't	i	s	v	o	o	r	d	e	b	a	k	k	e	r

Overzicht gebruikte spreekwoorden

Het hoofd

- 1 Een brok in de keel hebben.
- 2 Aan iemands lippen hangen.
- 3 Een grote mond opzetten.
- 4 Iemand de mond snoeren.
- 5 Uit je nek kletsen.
- 6 Overal je neus in steken.
- 7 Doen alsof je neus bloedt.
- 8 Met je neus in de boter vallen.
- 9 Zijn ogen in zijn zak hebben.
- 10 Het gaat bij hem het ene oor in en het andere uit.
- 11 Nog niet droog achter zijn oren zijn.
- 12 Niet het achterste van je tong laten zien.
- 13 Op je tanden bijten.
- 14 Iemand in de haren vliegen.
- 15 Het voor zijn kiezen krijgen.

Dieren

- 1 Daar komt de aap uit de mouw.
- 2 De hond in de pot vinden.
- 3 Hij kan geen vlieg kwaad doen.
- 4 Beter één vogel in de hand dan tien in de lucht.
- 5 Je moet een gegeven paard niet in de bek kijken.
- 6 Je in het hol van de leeuw wagen.
- 7 Iemand blij maken met een dode mus.
- 8 Als de kat van huis is, dansen de muizen op tafel.
- 9 Als twee honden vechten om een been, gaat de derde ermee heen.
- 10 Als er één schaap over de dam is, volgen er meer.
- 11 Je weet nooit hoe een koe een haas vangt.
- 12 Je moet geen slapende honden wakker maken.
- 13 De paarden achter de wagen spannen.
- 14 Het beste paard struikelt wel eens.
- 15 Oude koeien uit de sloot halen.

Scheepvaart

- 1 De beste stuurman staan aan wal.
- 2 De boot afhouden.
- 3 Er is geen land met hem te bezeilen.
- 4 Een oogje in het zeil houden.
- 5 Zijn schepen achter zich verbranden.
- 6 Aan lager wal raken.
- 7 Je moet een beetje schipperen.
- 8 Uit de boot vallen.
- 9 Nog veel voor de boeg hebben.
- 10 De boot missen.
- 11 Schoon schip maken.
- 12 Overstag gaan.
- 13 Het zal zo'n vaart niet lopen.
- 14 Onder zeil gaan.
- 15 Alle zeilen bijzetten.

Muziek

- 1 Daar zit muziek in.
- 2 Voor de vrolijke noot zorgen.
- 3 Een andere toon aanslaan.
- 4 Veel noten op zijn zang hebben.
- 5 Een gevoelige snaar raken.
- 6 De sterren van de hemel spelen.
- 7 Een toontje lager zingen.
- 8 Uit de toon vallen.
- 9 De snaren niet te strak spannen.
- 10 Dat klinkt mij als muziek in de oren.
- 11 Het is altijd hetzelfde liedje.
- 12 Alle registers opentrekken.
- 13 De boventoon voeren.
- 14 De toon aangeven.
- 15 Naar iemands pijpen dansen.

Eten en drinken

- 1 Zoals de waard is, vertrouwt hij zijn gasten.
- 2 Water bij de wijn doen.
- 3 Dat scheelt een slok op een borrel.
- 4 De appel valt niet ver van de boom.
- 5 Zich het brood uit de mond sparen.
- 6 De een zijn dood is de ander zijn brood.
- 7 Dat komt voor de bakker.
- 8 Willen weten hoe de vork in de steel zit.
- 9 Dat is gesneden koek.
- 10 Ergens wel pap van lusten.
- 11 Iemand in zijn eigen sop gaar laten koken.
- 12 Zo zout heeft hij het nog nooit gegeten.
- 13 Er voor spek en bonen bij zitten.
- 14 Iets met een korreltje zout nemen.
- 15 Op ieder potje past een dekseltje.

Kleding

- 1 Iets als je broekzak kennen.
- 2 Van de hoed en de rand weten.
- 3 Er zonder kleerscheuren vanaf komen.
- 4 Iets aan je laars lappen.
- 5 Iets uit je mouw schudden.
- 6 Van iemand geen hoge pet op hebben.
- 7 Het gaat hem boven de pet.
- 8 Iemand iets in de schoenen schuiven.
- 9 Iets op je sloffen kunnen.
- 10 De stoute schoenen aantrekken.
- 11 Dat heeft hem de das omgedaan.
- 12 De broekriem aanhalen.
- 13 Dat kan je in je zak steken.
- 14 Iemand achter de voden zitten.
- 15 Het naadje van de kous willen weten.

Ziekte

- 1 Er geen doekjes om winden.
- 2 Iemand de stuipen op het lijf jagen.
- 3 Dat was een bittere pil om te slikken.
- 4 Een pleister op de wonde.
- 5 Van zijn stokje gaan.
- 6 Iemand in de watten leggen.
- 7 Voorkomen is beter dan genezen.
- 8 Iemand oplappen.
- 9 Zachte heelmeeesters maken stinkende wonden.
- 10 Iemand aan de tand voelen.
- 11 In de lappenmand zitten.
- 12 Ten dode opgeschreven zijn.
- 13 Iets onder de leden hebben.
- 14 Mijn handen jeuken.
- 15 Oude wonden openrijten.

Het weer

- 1 Hoge bomen vangen veel wind.
- 2 Stilte voor de storm.
- 3 Er is geen wolkje aan de lucht.
- 4 Achter de wolken schijnt de zon.
- 5 Het ijs is gebroken.
- 6 Niet over één nacht ijs gaan.
- 7 Voor niks gaat de zon op.
- 8 Het zonnetje in huis zijn.
- 9 Daar kun je donder op zeggen.
- 10 In de wolken zijn.
- 11 De wind van voren krijgen.
- 12 Het kan vriezen en het kan dooien.
- 13 Het loopt daar storm.
- 14 Zijn gezicht staat op onweer.
- 15 Met alle winden mee waaien.

Lichaamsdelen

- 1 Gauw op je teentjes getrapt zijn.
- 2 Door de knieën gaan.
- 3 Dat is me op het lijf geschreven.
- 4 Iets niet over het hart kunnen krijgen.
- 5 Iets uit de losse pols doen.
- 6 Iemand op de zenuwen werken.
- 7 Goed in zijn vel zitten.
- 8 Een vinger aan de pols houden.
- 9 Iemand op de vingers tikken.
- 10 Op grote voet leven.
- 11 Met de vuist op tafel slaan.
- 12 Met je rug tegen de muur staan.
- 13 Je borst natmaken.
- 14 Ergens mee in je maag zitten.
- 15 Dat kan je wel op je buik schrijven.

Huis en tuin

- 1 Veel in huis hebben.
- 2 Aan de bel trekken.
- 3 Iemand om de tuin leiden.
- 4 Dat is niet om over naar huis te schrijven.
- 5 Ergens over de vloer komen.
- 6 Met de deur in huis vallen.
- 7 Het viel hem koud op zijn dak.
- 8 Daar kan de schoorsteen niet van roken.
- 9 De vloer met iemand aanvegen.
- 10 Zoals het klokje thuis tikt, tikt het nergens.
- 11 Ergens intuïnen.
- 12 Uit je dak gaan.
- 13 Zijn bedje is gespreid.
- 14 Iets van tafel vegen.
- 15 Iets van de daken schreeuwen.

Cijfers

- 1 Daarvan gaan er dertien in een dozijn.
- 2 De eersten zullen de laatsten zijn.
- 3 In het honderd lopen.
- 4 Ze niet alle vijf op een rijtje hebben.
- 5 Dat stamt uit het jaar nul.
- 6 Driemaal is scheepsrecht.
- 7 Zeggen en doen is twee.
- 8 Het vijfde wiel aan de wagen zijn.
- 9 Iemand van twaalf ambachten en dertien ongelukken zijn.
- 10 Op het eerste gezicht.
- 11 Twee linkerhanden hebben.
- 12 Op zijn elfendertigst.
- 13 De eerste viool spelen.
- 14 Met iemand onder één hoedje spelen.
- 15 Nog in geen honderd jaar.

Namen

- 1 'm van Jetje geven.
- 2 Joost mag het weten.
- 3 De brave Hendrik.
- 4 Nieuwsgierig Aagje.
- 5 Het is daar een huishouden van Jan Steen.
- 6 Ben jij van Lotje getikt?
- 7 Zij is een vlijtig Liesje.
- 8 Weten waar Abraham de mosterd haalt.
- 9 Hij is zo arm als Job.
- 10 Een ongelovige Thomas.
- 11 Zij heeft Sara gezien.
- 12 Voor Piet Snot.
- 13 Klaar is Kees!
- 14 De ware Jacob.
- 15 Het ei van Columbus.

A series of 30 horizontal dotted lines for writing.

Auteur

Ofkje Teekens en Eva den Boogert

Illustraties

Beeldstormers/Marcel Westervoorde, Alphen a/d Rijn

Vormgeving en lay-out

Beeldstormers/Martijn Broere en Marcel Westervoorde, Alphen a/d Rijn

Ontwerpomslog

Eduardo Media

Opmaak binnenwerk

PPMP Prepress, Wolvega

Over ThiemeMeulenhoff

ThiemeMeulenhoff ontwikkelt zich van educatieve uitgeverij tot een learning design company. We brengen content, leerontwerp en technologie samen. Met onze groeiende expertise, ervaring en leeroplossingen zijn we een partner voor scholen bij het vernieuwen en verbeteren van onderwijs. Zo kunnen we samen beter recht doen aan de verschillen tussen lerenden en scholen en ervoor zorgen dat leren steeds persoonlijker, effectiever en efficiënter wordt.

Samen leren vernieuwen.

www.thiememeulenhoff.nl

ISBN 978 90 06 49125 8
Tweede druk, eerste oplage 2018

© ThiemeMeulenhoff, Amersfoort, 2009

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16B Auteurswet 1912 j° het Besluit van 23 augustus 1985, Stbl. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie (PRO), Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp (www.stichting-pro.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet) dient men zich tot de uitgever te wenden. Voor meer informatie over het gebruik van muziek, film en het maken van kopieën in het onderwijs zie www.auteursrechtenonderwijs.nl.

De uitgever heeft ernaar gestreefd de auteursrechten te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog tot de uitgever wenden.

Deze uitgave is volledig CO2-neutraal geproduceerd.
Het voor deze uitgave gebruikte papier is voorzien van het FSC®-keurmerk.
Dit betekent dat de bosbouw op een verantwoorde wijze heeft plaatsgevonden.